

Prezident İlham Əliyev Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyasının təməlqoyma mərasimində iştirak edib

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkəti tərəfindən Azərbaycanda inşa ediləcək 230 MVt gücündə Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyasının martın 15-də Gülüstən sarayında təməlqoyma mərasimi keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev mərasimdə iştirak edib.

Dövlət başçısı tədbirdə çıxış edib. Prezident İlham Əliyev Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyasının təməlinin qoyulmasının önəmini vurğulayıb, 230 meqavat gücündə olan bu stansiyanın həm ölkəmizin enerjiyə artan tələbatını ödəyəcəyini, eyni zamanda, ixrac imkanlarımızı genişləndirəcəyini deyib: "Mən çox şadam ki, bu böyük layihənin icraçısı dünyada tanınmış və bu sahədə böyük təcrübəsi olan "Masdar" şirkətidir... Əlbəttə ki, bu şirkətin Azərbaycana sərmayə qoyması çox təqdirəlayiq bir haldır. Bu, bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan xarici sərmayə üçün çox cəlbedici ölkədir, açıq ölkədir. Azərbaycanda çox gözəl investisiya iqlimi vardır və eyni zamanda, Azərbaycan xarici tərəfdaşlar qarşısında üzərinə düşən bütün öhdəliklərini yerinə yetirir. Xarici sərmayənin Azərbaycana böyük həcmdə qeyri-neft sektoruna qoyulması bizim əsas prioritetlərimizdən biridir".

Dövlət başçısı qeyd edib ki, bu ilin əvvəlindən energetika sahəsində çox önəmli addımlar atılıb. Yanvar ayında bu sahədə məşhur olan, Səudiyyə Ərəbistanını təmsil edən "ACWA Power" şirkəti ilə 240 meqavat

gücündə Külək Elektrik Stansiyasının təməli qoyulub. Fevral ayında "Azərenerji" tərəfindən inşa edilmiş 385 meqavat gücündə elektrik stansiyasının açılışı olub və 230 meqavat gücündə günəş elektrik stansiyasının təməli qoyulur.

Prezident İlham Əliyev bərpaulanan enerji növlərinin inkişafının bizim üçün prioritet məsələlərdən olduğunu vurğulayıb: "Bütövlükdə Azərbaycanda mövcud olan sabitlik, iqtisadi inkişaf, qonşu ölkələrlə münasibətlərimiz, nəqliyyat, kommunikasiyalar, elektrik xətləri nöqtəyi-nəzərdən qonşu ölkələrlə sıx təmaslar unikal bir vəziyyət yaradır ki, Azərbaycan nəinki xam neft, neft məhsulları və təbii qaz, eyni zamanda, elektrik enerjisinin böyük istehsalçısı və ixracatçısı olacaqdır... Azərbaycanda bərpaulanan enerji növlərinin potensialı həddindən artıq böyükdür. Məhz buna görə dünyanın aparıcı enerji şirkətləri indi Azərbaycanla bu sahədə əməkdaşlıq etməyə çox maraqlıdırlar. Əminəm ki, biz yaxın gələcəkdə yeni layihələrin başlanmasına start verəcəyik".

Dövlət başçısı işğal dövründə 30 il ərzində ermənilər və Ermənistan dövlətinin işğal altında olan torpaqlarda bütün infrastrukturunu, binaları, tarixi, dini abidələrimizi dağıtması faktına da toxunub. Kəlbəcər və Laçın rayonlarında 30-dan çox su elektrik stansiyasının məhv edildiyini bildirib.

"Biz artıq azad edilmiş torpaqlarda genişmiqyaslı işlərə başlayaraq, o cümlədən elektroenergetika sahəsinə böyük diqqət göstərmişik. Keçən il 4 su elektrik stansiyasını bərpa et-

mişik. Onların ümumi generasiya gücü 20 meqavatdır. Bu il isə 5 su elektrik stansiyasının yenidən qurulması planlaşdırılır və bu stansiyaların generasiya gücü 27 meqavat olacaqdır", - deyərək Prezident İlham Əliyev diqqətə çatdırıb.

Prezident İlham Əliyev "Masdar" şirkətinə etibarına və böyük sərmayəni qoymağa planlaşdırdığı üçün təşəkkürünü bildirib.

Sonra Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin energetika və infrastruktur naziri Suhail Al Mazrouei mərasimdə çıxış edib.

Nazir Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə Azərbaycanın yaxın dost olduğunu, hər iki ölkəni dərin mədəni və iqtisadi əlaqələr, eləcə də təmiz enerjiyə əsaslanan dayanıqlı gələcəklə bağlı ümumi baxışlar bağladığını deyib: "Bu gün "Masdar" 30-dan artıq ölkədə çalışır. Bizim məqsədimiz günəş enerjisi texnologiyalarını dünyanın bir çox ölkəsində tətbiq etməkdən ibarətdir... Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri və "Masdar" şirkəti təmiz enerjiyə aid geniş gündəliyin icrasında Azərbaycana birbaşa xarici sərmayəyə və dəstəyinə davam etdirməyi səmimiyyətlə arzulayırlar və biz tərəfdaşlığımızı daha da gücləndirmək üçün daha böyük imkanları araşdıracağıq". Mərasimdə Azərbaycanda bərpaulanan enerji sahəsində görülən işlər barədə videoçarx nümayiş etdirilib.

Daha sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin energetika və infrastruktur naziri Suhail Al Mazrouei stansiyanın təməlini qoyublar.

Fikrət Əmirovun 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

2022-ci ilin noyabr ayında görkəmli bəstəkar, tanınmış ictimai xadim, SSRİ və Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, SSRİ və Azərbaycan Respublikasının Dövlət mükafatları laureatı, Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü Fikrət Məşədi Cəmil oğlu Əmirovun anadan olmasının 100 ili tamam olur.

Azərbaycan bəstəkarlıq məktəbinin böyük nümayəndəsi, simfonik muğam janrının banisi Fikrət Əmirov rəngarəng yaradıcılıq palitrasına malik qüdrətli sənətkar kimi mədəni sərvətlər xəzinəmizə misilsiz töhfələr bəxş etmişdir. Gücünü doğma torpaqdan alan, milli zəminə bağlı bəstəkar ecazkar xalq musiqisi və muğam ənənələrini müasir musiqi texnikası ilə uğurlu şəkildə birləşdirərək, neçə-neçə dəyərli opera, balet, simfoniya, mahnı, romans və kamera-instrumental əsər meydana gətirmişdir. Fikrət Əmirovun üslubuna xas lirik-romantik boyaların bütün əlvanlığı ilə öz əksini tapdığı bu müxtəlif janrlı sənət nümunələrində milli ruh, fəlsəfi-psixoloji dərinlik və melodik gözəllik hakimdir. Həmin əsərlər dünyanın bir sıra ölkələrindəki mötəbər konsert salonlarında məşhur orkestrlərin ifasında müvəffəqiyyətlə səslənmiş və müəllifinə geniş coğrafiyada şöhrət qazandırmışdır. Yüz illiyinin UNESCO-nun 2022-2023-cü illər üzrə görkəmli şəxsiyyətlərin və əlamətdar hadisələrin yubileyləri proqramına daxil edilməsi Fikrət Əmirov sənətinə beynəlxalq miqyasda yüksək qiymət verilməsinin təzahürüdür. Fikrət Əmirovun vətənpərvərliyə səsləyən, daim mənəvi zənginlik aşılayan və bəşəri idealları tərənnüm edən, nailiyyətlərlə zəngin irsi Azərbaycan musiqi sənəti salnaməsinin ən parlaq səhifələrindəndir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin inkişafında xüsusi xidmətləri olan görkəmli bəstəkar Fikrət Əmirovun 100 illik yubileyinin keçirilməsini təmin etmək məqsədilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının təkliflərini nəzərə alaraq, Fikrət Əmirovun 100 illik yubileyinə dair tədbirlər planı hazırlayıb həyata keçirsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

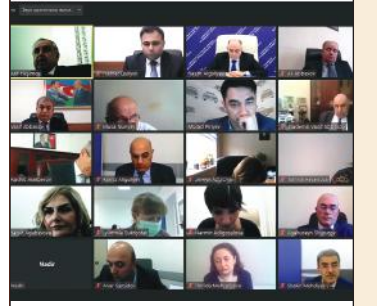
İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 15 mart 2022-ci il

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətində görüş keçirilib

səh. 2 ⇨

"Teknofest Azərbaycan" sərəgisinə AMEA-dan təklif olunan layihələr müzakirə olunub

səh. 5 ⇨

"...Rütbələr içində seçilir biri, hamıdan ucadır alimin yeri..."

səh. 9 ⇨

Elimizə bahar gəlir

səh. 12 ⇨

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətində görüş keçirilib

14 mart 2022-ci il tarixində AMEA-nın Rəyasət Heyətində görüş keçirilib.

Tədbirdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Humanitar siyasət, diaspor, multikulturalizm və dini məsələlər şöbəsinin müdiri Fərəh xanım Əliyeva, Azərbaycan Respublikasının təhsil naziri Emin Əmrullayev, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti vəzifəsini icra edən Arif Həşimov, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının sədri Famil Mustafayev, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun icraçı direktoru Mehriban İmanova, Bakı Dövlət Universitetinin rektoru Elçin Babayev, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin rektoru Mustafa Babanlı, Azərbaycan Texniki Universitetinin rektoru Vilayət Vəliyev, AMEA-nın vitse-prezidentləri - İsa Həbibbəyli, Rasim Əliquliyev, İbrahim Quliyev, Dilqəm Tağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva və başqaları iştirak ediblər.

AMEA-nın prezidenti vəzifəsini icra edən, akademik Arif Həşimov tədbiri giriş sözü ilə açaraq qonaqları salamlayıb. O, hazırda respublikada həm elmi fəaliyyət sahəsində, həm də ümumilikdə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının qarşısında olduğu mühüm vəzifələrin dayandığını qeyd edib. Bu vəzifələr bir tərəfdən sürətlə dəyişməkdə olan müasir dünyanın global çağırışları, digər tərəfdən isə ölkənin yeni reallıqları, inkişaf perspektivləri ilə şərtlənir. Zəngin elmi ənənələrə, elmi potensiala malik Akademiyanın dövlətin sosial-iqtisadi inkişafında daha yaxından iştirakının təmin edilməsi üçün kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsi zəruridir. AMEA-da hazırlanan "Azərbaycan Respublikasında 2022-2030-cu illərdə elmin dayanıqlı inkişafı üzrə Milli Strategiya"nın layihəsində Azərbaycan elminin dünya elminə inteqrasiyası, elmi fəaliyyət sahəsinin

de struktur islahatları və idarəetmənin təkmilləşdirilməsi, elmin maliyyələşdirilməsi və s. istiqamətlər əks olunub.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Humanitar siyasət, diaspor, multikulturalizm və dini məsələlər şöbəsinin müdiri Fərəh Əliyeva öz çıxışında elmin cəmiyyətin və dövlətin inkişafının fundamental əsaslarından biri kimi rolunun və əhəmiyyətinin yeni yanaşmalar və çağırışlar baxımından dərk olunmasına və fəaliyyət istiqamətlərinin müəyyənləşməsinə zərurətini yarıdığını qeyd edib. Bugünkü müzakirələrin də əsas qayəsi bu istiqamətdə qarşılıqlı fikir mübadiləsi aparmaqdır. Ölkədə elmi potensialın qorunması və inkişaf etdirilməsinin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən həyata keçirilən dövlət siyasətinin mühüm prioritetlərindən biri olduğu diqqətə çatdıraraq qeyd edildi ki, elmi fəaliyyət sahəsi də modernləşməli, zamanın ritminə və tələblərinə uyğunlaşmalı, elm və təhsil arasında daha sıx inteqrasiyaya nail olunmalı, elmi fəaliyyət sahəsində idarəetmə müasir mexanizmlər əsasında yenilənməli, kadr potensialından daha səmərəli istifadə, cəmiyyətdə elmin və alimin nüfuzunun yüksəldilməsi üçün müvafiq

tədbirlər həyata keçirilməli, əməyin diferensial qiymətləndirilməsi yolu ilə alimlərin lazımı səviyyədə stimullaşdırılması məsələlərinə diqqət artırılmalıdır. Eyni zamanda islahatların həyata keçirilməsi üçün konkret platforma müəyyənləşdirilməli, yeni idarəetmə mexanizmləri təqdim edilməlidir. Bunun üçün müvafiq dövlət qurumları sıx qarşılıqlı əməkdaşlıq şəraitində işləməlidirlər.

Müzakirələrdə iştirak edən Azərbaycan Respublikasının təhsil naziri Emin Əmrullayev bildirib ki, istər elm, istərsə də təhsil sahəsində idarəetmə mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsinə ehtiyac vardır. Bu baxımdan ilk növbədə elm və təhsil sahəsində vahid dövlət tənzimlənməsinə ehtiyac vardır. Burada əsas məqsəd dövlət siyasəti səviyyəsində müəyyən olunmuş hədəflərə nail olmaqdır. Elm və təhsil sahəsində idarəetmədə ictimai nəzarət mexanizmlərinə keçid olduqca zəruridir. Nazir idarəetmə sahəsində bütün bu tədbirlərin "akademik azadlıqlar"ın qorunub saxlanması ilə həyata keçirilməsinin zərurətini vurğulayıb. Elmi fəaliyyət sahəsində maliyyələşmə mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsindən danışan nazir bu prosesin elmi fəaliyyətin dəqiq qiymətləndirilməsi və ciddi hesabatlılıqla qar-

şılıqlı əlaqədə həyata keçirilməli olduğunu bildirib. Əlavə olaraq nazir peşəkar elmi cəmiyyətlərin əhəmiyyətindən danışmış.

AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Akademiyanın bir qurum kimi sovet dövründə o dövrün tələblərinə uyğun yaradıldığını qeyd edib. Müstəqillik dövründə bütün post-sovet məkanında Akademiyalar müəyyən transformasiyalardan keçmişlər. İ.Həbibbəyli dünya təcrübəsində elmi fəaliyyətin müxtəlif akademik və qeyri-akademik modellərinin olduğunu diqqətə çatdıraraq təhlil bazasında Azərbaycanda da bu fəaliyyətin perspektivli mövcudluq formalarının tapılmasının vacibliyini vurğulayıb.

AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova çıxış edərək son illər dünya elmində baş verən yeniliklər, prioritetlərin müəyyənləşməsinə təsir edən amillər haqqında məlumat verib. Alim bu istiqamətdə AMEA-da da mühüm tədqiqatların aparıldığını vurğulayıb. İ.Hüseynova fundamental tədqiqatların əhəmiyyətini, diferensial maliyyələşmənin zərurətini, elmi tədqiqatların keyfiyyətinin müasir avadanlıqlardan istifadə ilə bilavasitə bağlı olmasını da diqqətə çatdırıb. İ.Hüseynova elmlə təhsilin uğurlu və sıx əla-

qəsinin elmin inkişafında təməl rolunu da xüsusi qeyd edib.

Tədbirdə çıxış edən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının sədri Famil Mustafayev rəhbərlik etdiyi qurumun fəaliyyəti barədə geniş məlumat verib, təqdim olunan Strategiya layihəsinə münasibət bildirib.

AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik Rasim Əliquliyev elmi fəaliyyət sahəsində qarşıda duran vəzifələrə toxunaraq AMEA-nın dəqiq hüquqi statusunun müəyyənləşdirilməsindən, beynəlxalq elmi bazalardan istifadə sahəsində təxirəsalınmaz tədbirlərin həyata keçirilməsindən, elm və təhsilin inteqrasiyası sahəsində IV Sənaye inqilabı ilə bağlı yeni ixtisaslar üzrə kadrların hazırlanması zərurətindən bəhs edib.

Tədbirdə, həmçinin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun icraçı direktoru Mehriban İmanova, Bakı Dövlət Universitetinin rektoru Elçin Babayev, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin rektoru Mustafa Babanlı, Azərbaycan Texniki Universitetinin rektoru Vilayət Vəliyev, AMEA-nın vitse-prezidentləri - İbrahim Quliyev, Dilqəm Tağıyev və Gövhər Baxşəliyeva da çıxış ediblər.

AMEA-nın Rəyasət Heyəti adından Novruz bayramı münasibətilə Akademiya əməkdaşlarının təbriki

Hörmətli həmkarlar!

Sizi Novruz bayramı münasibətilə səmimi qəlbədən təbrik edir, xalqımız üçün daim əziz olan və əsrlərdir yaşadılan bu bayramın Sizə, ailənizə və doğmalarınıza xoş günlər, cansağlığı, səadət və süfrələrinizə bol ruzi bərəkət gətirməsini arzulayıyıq.

Baharın gəlişinin müjdəçisi olan Novruz bayramı uzun əsrlərdən bəri nəsillərdən-nəsillərə ötürülərək yaşadılmış, bütün dövrlərdə zamanın sınağından çıxaraq yurdumuzun hər bir guşəsində geniş şəkildə qeyd edilmiş, xalqımızın birliyinin qorunmasına öz misilsiz töhfələrini vermişdir. Eyni zamanda özündə ehtiva etdiyi "milli bayram" statusu ilə milli özünüdərk formalaşmasında və xalqımızın tefəkkürünün inki-

şafında, eləcə də adət-ənənələrimizin, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunub saxlanılmasında mühüm rol oynamışdır. Heç şübhəsiz, daim insanları barışığa,

sülhə, mehribanlığa səsləyən Novruz bayramı xalqımızın mənəviyyatını humanizm, multikulturalizm ideyaları ilə zənginləşdirmişdir və nəticədə ölkəmizdə bütün xalqların nümayəndələri əsrlərdir əmin-amanlıq, həmrəylik içərisində yaşayırlar.

Böyüyündən kiçiyinə hər bir azərbaycanlının sevdiyi Novruz bayramına olan rəğbətini xalqımız şifahi və yazılı ədəbiyyatımızda, musiqimizdə, incəsənətimizdə daim geniş yer verərək göstərmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın ciddi səyləri nəticəsində, 2009-cu ildə Novruz bayramı UNESCO-nun Bəşəriyyətin Qeyri-Maddi Mədəni İrs

üzrə Repräsentativ siyahısına daxil edilmişdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, son illərdə Novruz bayramı, onun tarixi və adət-ənənələri ilə bağlı Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının bir sıra müəssisələrində mühüm tədqiqatlar aparılmış, əldə edilən nəticələr kitab, monoqrafiya və məqalə formasında çap edilmiş və bu bayramın gələcək nəsillər üçün yaşadılması istiqamətində ciddi addımlar atılmışdır.

Əziz həmkarlar! Sizi Novruz bayramı münasibətilə bir daha təbrik edir, sağlam, xoşbəxt günlər arzulayıq, elmi, elmi-təşkilati yaradıcılığınızda uğurlar diləyirik!

AMEA-nın Rəyasət Heyəti

AMEA Rəyasət Heyətinin növbəti iclası

Martın 11-də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin növbəti iclası keçirilib.

İclasda AMEA-nın prezidenti v.i.e. akademik Arif Həşimov, Rəyasət Heyətinin digər üzvləri akademiklər - İsa Həbibbəyli, İbrahim Quliyev, Dilqəm Tağıyev, İradə Hüseynova, Rasim Əliquliyev, Gövhər Baxşəliyeva, Cəmil Əliyev, Fikrət Əliyev, Adil Qəribov və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

Tədbiri akademik Arif Həşimov giriş sözü ilə açaraq yığıncağın gündəliyi barədə məlumat verib.

Əvvəlcə iclasda akademik Arif Həşimov AMEA-nın müxbir üzvləri Səlimə Mehdiyevaya 80 və Tofiq Məmmədova 65 illik yubileyləri münasibətilə AMEA-nın Fəxri fərmanlarını təqdim edib.

Yığıncaqda müzakirəyə çıxarılan ilk məsələ 27 mart - "Elm günü" haqqında olub. Mövzu ilə bağlı çıxış edən akademik Arif Həşimov bildirdi ki, ölkə başçısının 9 aprel 2018-ci il tarixli Sərəncamı əsasında Azərbaycan Elmlər Akademiyasının təsis edildiyi 27 mart tarixi respublikada elmi fəaliyyətlə məşğul olanların pəşə bayramı - "Elm günü" olaraq müəyyən edilib. Akademik sözlərinə görə, "Elm günü"nin təsis edilməsi Prezident İlham Əliyevin elmə göstərdiyi müstəsna qayğının və Azərbaycan aliminə verdiyi yüksək dəyərini təzahürüdür.

"1945-ci ilin martında təsis edilən Elmlər Akademiyası Azərbaycan xalqının intellektual potensialının formalaşdırılmasında, elmin dövrün tələblərindən irəli gələn strateji istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsində, fundamental və tətbiqi elm sahələrinin inkişafında xüsusi xidmətlər həyata keçirib. Ümummilli lider Heydər Əliyev Akademiyanı "Azərbaycan xalqının milli sərəvəti" adlandıraraq, Be-lə yüksək dəyər ona gördür ki, bu elm məbədidən yayılan mənəvi-intellektual enerji uzun onillər boyu bütövlükdə milli mədəniyyətimizi stimullaşdırıb. Müasir Azərbaycan mədəniyyətinin, milli dövlətçilik və azərbaycançılıq məfkurəsinin formalaşması, milli ziyalı elitasının yetişdirilməsi son onilliklərdə həm də məhz Akademiyanın fəaliyyəti nəticəsində mümkün olub. Xüsusən ötən əsrin 70-80-ci illərində Azərbaycanda yaranan nüfuzlu elmi məktəblər yalnız keçmiş SSRİ miqyasında deyil, dünya miqyasında elmi proseslərin inkişafına təkən verib. Hazırda bir tərəfdən dünyanın yeni reallıqları ilə şərtlənən global çağırışlara, digər tərəfdən Azərbaycan tarixi Zəfərindən sonra bölgədə və ölkədə yaranmış yeni reallıqlara uyğun olaraq Azərbaycan elmi, onun əsas aparıcı mərkəzi olan AMEA öz inkişafını davam etdirməkdədir. Akademiyanın yaxın perspektivdəki hədəfi Prezident İlham Əliyevin müəyyənləşdirdiyi və ölkənin hərtərəfli inkişafına yönəlmiş dövlət siyasətinin həyata keçirilməsində yaxından iştirak etməkdir", - deyərək akademik Arif Həşimov qeyd edib.

Müzakirələrdən sonra AMEA Rəyasət Heyəti elmi fəaliyyətin cəmiyyətdə nüfuzunun gücləndirilməsi, elmin populyarlaşdırılması, alimlərin eməyinin qiymətləndirilməsi, onların yeni elmi nailiyyət və uğurlara təşviq edilməsi baxımından əhəmiyyətini nəzərə alaraq, AMEA-nın "Elm günü" nə həsr olunmuş Tədbirlər planını təsdiq edib. Nəzərdə tutulan tədbirlərin mart-aprel aylarında icrası məqsəduyğun hesab olunub.

Daha sonra iclasda AMEA-nın Rəyasət Heyəti Ə.Quliyev adına Aşqarlar Kimyası İnstitutu və AMEA-nın "Təcrübə-Sənaye Zavodu" MMC-nin "Xüsusi təyinatlı sürtkü yağlarının yaradılması və istehsalının təşkili" adlı elmi işinin xüsusi əhəmiyyətini nəzərə alaraq, 2022-ci il üçün texnika sahəsi üzrə Azərbaycan Respublikasının "Elm, texnika, memarlıq, mədəniyyət və ədəbiyyat üzrə Dövlət Mükafatı"na təqdim olunması haqqında qərar qəbul edib.

Academik Arif Həşimov, həmçinin Rusiya Federasiyasının Dubna şəhərində yerləşən Birləşmiş Nüvə Tədqiqatları İnstitutuna üzvlükdə bağlı da məlumat verib.

Daha sonra iclasda AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik Rasim Əliquliyev çıxış edərək ölkə başçısının "Görkəmli elm xadimi Lütfi Zadənin 100 illiyinin qeyd edilməsi haqqında" 25 yanvar 2021-il tarixli Sərəncamından irəli gələn vəzifələrin icrası haqqında danışıb. Akademik sözlərinə görə, Sərəncamda AMEA və AR Təhsil Nazirliyinə görkəmli elm xadimi Lütfi Zadənin 100 illik yubileyinə dair Tədbirlər planının birlikdə hazırlanaraq həyata keçirilməsi tapşırılıb. O qeyd edib ki, 5 fevral

2021-ci il tarixində AMEA-nın Rəyasət Heyəti və AR Təhsil Nazirliyinin Kollegiyasının birgə qərarı ilə professor Lütfi Zadənin 100 illiyinin qeyd edilməsi haqqında Tədbirlər planı təsdiq olunub.

Tədbirlər planında nəzərdə tutulan 21 bənd üzrə bir sıra elmi, elmi-təşkilati, elmi-pedaqoji, innovativ və populyarlaşdırma sahəsində işlərin müvafiq olaraq, AMEA və AR Təhsil Nazirliyinin məsul qurumları tərəfindən icra edildiyini deyən akademik Rasim Əliquliyev bütövlükdə görkəmli elm xadimi Lütfi Zadənin elmi irsinin araşdırılması, tətbiqi və təbliği istiqamətində mühüm addımların atıldığını, görülən işlər haqqında birgə hesabatın hazırlandığını söyləyib.

O cümlədən AMEA-nın elmi müəssisələrinin "Teknofest Azərbaycan" Aviasiya, Kosmos və Texnologiya festivalında iştirakı haqqında məlumat verən AMEA-nın vitse-prezidenti festivalın 26-29 may 2022-ci il tarixlərində Bakı şəhərində keçiriləcəyini bildirdi. Akademik Rasim Əliquliyev festivalın Türkiyə və Azərbaycan arasında bütün sahələrdə mövcud olan yüksək əməkdaşlıq münasibətlərinin növbəti təzahürü olduğunu, qardaş ölkənin məsul qurumlarının böyük dəstəyi ilə təşkil ediləcək festivalın ən son trend və texnologiyalarla tanış olmaq imkanı yaratdığını vurğulayıb. Festivalda AMEA-nın pavilyonu üçün müvafiq sahənin ayrıldığını deyən akademik Rasim Əliquliyev Akademiyanın elmi müəssisələrinin "Teknofest" də yaxından iştirakının zəruriliyinə toxunub.

Academik Arif Həşimov öz növbəsində "Teknofest Azərbaycan" festivalında AMEA-nın yüksək səviyyədə iştirakı və elmi nailiyyətlərin sərgilənməsi ilə bağlı tapşırıqlarını verib.

İclasda, o cümlədən UNESCO-nun Bioetika, Elm və Texnologiyaların Etikası üzrə Azərbaycan Milli Komitəsinin yeni tərkibinin təsdiqlənməsi məsələsinə baxılıb. AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova mövzu ilə bağlı çıxış edərək bildirdi ki, 1999-cu ildən Akademiyanın Rəyasət Heyətinin UNESCO üzrə Azərbaycan Respublikasının Milli Komissiyası ilə birlikdə təsis etdiyi UNESCO-nun Bioetika, elm və texnologiyaların etikası üzrə Azərbaycan Milli Komitəsi fəaliyyət göstərir. Onun sözlərinə görə, son illərdə bəzi üzvlərin vəfat etməsi və yaxud müxtəlif səbəblərdən öz fəaliyyətlərini dayandırmaları ilə əlaqədar Milli Komitənin tərkibində dəyişiklik edilməsi zərurəti yaranıb.

Qeyd olunanlarla bağlı AMEA-nın Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin vəsatətini nəzərə alaraq, Rəyasət Heyəti tərəfindən UNESCO-nun Bioetika, elm və texnologiyaların etikası üzrə Azərbaycan Milli Komitəsinin yeni tərkibi təsdiqlənib.

Bundan əlavə, akademik Şahin Mustafayev 60, AMEA-nın müxbir üzvləri Vaqif Quliyev 65, Oqtay Səmədov, Novruz Quliyev və Səlahəddin Xəlilovun 70, Cəfər Qiyasinin 80 illik, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru Rövşən Xəlilovun və riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru Tamilla Həsənovanın

isə 70 illik yubileyləri haqqında qərarlar qəbul edilib.

Həmçinin Fizika İnstitutunun, İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun və Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun yeni strukturu, eləcə də Fizika İnstitutunun və Botanika İnstitutunun Elmi şurasının yeni tərkibi təsdiqlənib.

Rəyasət Heyətinin müvafiq qərarları ilə filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Validə Həsənova AMEA Hüseyn Cavidin Ev Muzeyinin, yer elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Şəlalə Hüseynova isə Neft və Qaz İnstitutunun elmi katibi vəzifəsinə təyin ediliblər.

Eyni zamanda iclasda Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə doktorantı Güllər Həsənlı, Fizika İnstitutunun fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə əyani doktorantı Nurlanə Baliyeva doktoranturadan, Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin elmlər doktoru hazırlığı üzrə dissertantları Sənubər Qasımoğlu və Ülker Mehdiyeva isə dissertanturadan öz ərizələri əsasında azad ediliblər. Həmçinin akademik Ə.Quliyev adına Aşqarlar Kimyası İnstitutunun fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə əyani doktorantı Günay Ağayeva və qiyabi doktoranturaya keçirilib, İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun əyani doktorantı Bəyaz Bağırzadəyə isə möhlət verilib.

Sonda akademik Arif Həşimov çıxış edərək AMEA Rəyasət Heyətinin üzvlərini və Akademiyanın əməkdaşlarını qarşıdan gələn Novruz bayramı münasibətilə təbrik edib, onlara elmi fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıb.

Özbəkistanın Azərbaycandakı səfiri ilə görüş

Özbəkistanın Azərbaycandakı səfiri Bəhram Əşrəfxanov AMEA-nın akademik Z.M.Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunda olub.

Səfir AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e. Şərqsünaslıq İnstitutunun baş direktoru, akademik Gövhər Baxşəliyeva və institutda Özbəkistanla bağlı tədqiqatlar aparan alimlərlə görüşüb.

Görüşdə Azərbaycan və Özbəkistan arasındakı əlaqələrdən söz açılıb. Akademik G.Baxşəliyeva səfirə institutda aparılan elmi tədqiqatların istiqamətləri barədə məlumat verib. O, şərqsünas alimlərin özbək tarixi, ədəbiyyatı ilə bağlı nəşr olunan kitabları barədə səfirə ətraflı danışıb.

Tədbirdə iştirak edən institutun Mərkəzi Asiya ölkələri şöbəsinin əməkdaşları filologiya üzrə fəlsəfə

doktoru Tərənə Həşimova və hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Rauf Qarayev özlərinin Özbəkistanla bağlı tədqiqatlarından bəhs ediblər.

Görüşdən məmnunluğunu bildiren səfir Bəhram Əşrəfxanov AMEA-nın Şərqsünaslıq İnstitutu ilə Özbəkistanın müvafiq elm və təhsil qurumlarının əməkdaşlıqlarının genişlənməsinin vacibliyindən danışıb və bu işdə Özbəkistan səfirliyinin dəstək göstərməyə hazır olduğunu bildirdi.

Akademik Arif Həşimov: "İctimai Elmlər Bölməsində aparılan tədqiqatlar milli ideologiyanın formalaşmasında mühüm rol oynayır"

Martın 16-da Şərqsünaslıq İnstitutunda AMEA-nın prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimov Akademiyanın İctimai Elmlər Bölməsinin (İEB) elmi müəssisələrinin baş direktorları, icraçı direktorları və elmi katibləri ilə görüşüb.

Tədbiri giriş sözü ilə akademik Arif Həşimov açaraq İctimai Elmlər Bölməsində aparılan tədqiqatların milli ideologiyanın və Azərbaycanın ictimai fikir tarixinin formalaşmasında roluna toxunub. Akademik qeyd edib ki, bu gün bölməyə daxil olan müəssisələrdə qədim və zəngin mədəniyyətə sahib Azərbaycanın tarixi, fəlsəfi, arxeologiyası, etnoqrafiyası, antropologiyası, iqtisadiyyatı, maddi abidələrin toplanması, mühafizəsi və təbliği, Şərqi ölkələrinin ictimai-mədəni inkişafı, Cənubi Qafqazda baş verən proseslər, təbiət və dəqiq elmlərin tarixi, insan hüquqları və digər istiqamətlərdə mühüm araşdırmalar aparılır.

Görüşün keçirilməsinin məqsədinə toxunan akademik Arif Həşimov hazırda AMEA-nın bir sıra elmi müəssisə və təşkilatlarından daxil olan ümumiləşdirilmiş təkliflər əsasında "Azərbaycan Respublikasının 2022-2030-cu illər üzrə elmin dayanıqlı inkişaf strategiyası"nın layihəsinin hazırlanması üzərində işlərin getdiyini bildirib. O, belə bir sənədin sonuncu dəfə 2008-ci ildə hazırlandığını və 2009-cu ildə qəbul edildiyini xatırladı.

AMEA-nın bir neçə elmi bölməsi ilə artıq belə görüşlərin keçirildiyini və səmərəli təkliflərin verildiyini diqqətə çatdıran A.Həşimov tədbirdə İctimai Elmlər Bölməsinə daxil olan müəssisələrin cari vəziyyəti, gələcək planlar və Azərbaycan elminin dayanıqlı inkişafının təmin edilməsinə dair təklifləri dinləməyə hazır olduğunu deyib.

Daha sonra AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., akademik Gövhər Baxşəliyeva çıxış edərək bölmədə aparılan tədqiqatların strateji əhəmiyyət daşıdığını və ölkənin ictimai həyatında mühüm rol oynadığını deyib. Rəhbərlik etdiyi bölmə barədə məlumat verən akademik Gövhər Baxşəliyeva İEB-in strukturuna 8 institut və 1 muzeyin daxil olduğunu, həmin müəssisələrdə 1600-dən çox əməkdaşın çalışdığını, onlardan 6-nın

akademik, 9-nun müxbir üzv, 836 nəfərin isə elmi işçi olduğunu söyləyib. O, bölmənin müəssisələrində aparılan tədqiqatların qənaətbəxş olduğunu bildirib və ötən il 21 mühüm nəticənin alındığını xatırladı, həmçinin nəşriyyat fəaliyyəti, elmlə təhsilin inteqrasiyası, eləcə də beynəlxalq əlaqələrə toxunub.

2022-ci il üçün nəzərdə tutulan elmi tədqiqatlardan gözlənilən böyük olduğunu deyən bölmə rəhbəri bu istiqamətdə "Azərbaycan tarixi XV cildə" çoxcildliyinin, "Cənubi Azərbaycan tarixinin öçerkləri" kitabının II cildinin, "Şuşa bəyannaməsi" və Cənubi Qafqazın yeni reallıqları: geosiyasi, fəlsəfi və sosioloji kontekst" adlı monoqrafiyanın, Şuşanın görkəmli şəxsiyyətləri, eləcə də "Ermənistan, İsrail dövlətinin cənub siyasətində" ki-

tablarının çapının, həmçinin işğaldan azad olunmuş Qarabağ ərazisində arxeoloji kəşfiyyat və qazıntı işlərinin aparılmasının, "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər" Sərəncamının icrasına uyğun olaraq, elmi-tədqiqatların, "Türk dövlətlərinin elmi və innovasiyalar sahəsində əməkdaşlıq perspektivləri" mövzusunda beynəlxalq konfransının, "Xarıbülbülün vətəni Şuşa" mövzusunda sərğinin keçirilməsinin planlaşdırıldığını vurğulayıb.

Görüşdə, həmçinin Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin baş direktoru, akademik Nailə Vəlixanlı, Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun baş direktoru, professor İlham Məmməd-zadə, A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun baş direktoru, professor Kerim Şükürov, İqtisadiyyat İnstitu-

tunun baş direktoru, professor Nazim İmanov və Qafqazsünaslıq İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Musa Qasımlı çıxış edərək Akademiyanın elmi müəssisələri arasında koordinasiyanın gücləndirilməsi, elmdə yeni texnoloji üsullardan istifadə, virtual laboratoriyaların təşkilinin genişləndirilməsi, dissertasiya işlərinin yazılması qaydasının sadələşdirilməsi, ideoloji işlərə diqqətin artırılması, elmi nəticələr üçün mükafatların verilməsi, xaricdə çıxan sanballı elmi jurnalların alınması, eləcə də institutlarda işi gören jurnalların dövriliyini təmin etmək üçün maliyyənin ayrılması mexanizminin asanlaşdırılması, elmin maliyyələşməsi prinsiplərinin dəyişdirilməsi, idarəetmənin çevikliyi, mövzu bankının yaradılması və s. təkliflərini səsləndiriblər.

Birləşmiş Nüvə Tədqiqatları İnstitutunda çalışan Azərbaycan milli qrupunun nümayəndələri ilə görüş

Martın 15-də Azərbaycan Respublikasının Birləşmiş Nüvə Tədqiqatları İnstitutundakı (BNTİ) səlahiyyətli nümayəndəsi akademik Arif Həşimovun həmin institutda çalışan Azərbaycan milli qrupunun üzvləri ilə onlayn görüşü keçirilib.

Görüşü giriş sözü ilə açan akademik Arif Həşimov BNTİ-də çalışan Azərbaycan milli qrupunun üzvlərini ilaxır çərşənbə və Novruz bayramı münasibəti ilə təbrik edib, ölkəmizin hüdudlarından kənarında Azərbaycan elmini layiqli şəkildə təmsil etdiklərinə görə onlara dərin təşəkkürünü bildirib. A. Həşimov müasir çağırışlardan irəli gələrk Azərbaycan elmi qarşısında duran vəzifələr, bu vəzifələrin icrasından irəli gələn işlər haqqında geniş məlumat verib, əməkdaşların təkliflərini dinləyib, onların problem və qayğıları ilə maraqlanıb.

Görüşdə, eyni zamanda AMEA-nın Fizika İnstitutunun icraçı direktoru, fizika üzrə elmlər doktoru Hüseyn İbrahimov iştirak edib, çıxış edərək Dubnada fəaliyyət göstərən əməkdaşları bayramlar münasibətilə təbrik edib.

Tədbirdə BNTİ ilə AMEA arasında əlaqələndirici, AMEA-nın Fizika İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, texnika üzrə fəlsəfə doktoru Səbinə Həsənova, həmçinin BNTİ-də çalışan əməkdaşlar Zirrədin Sadiqov, Ehtiram Şaxəliyev, Nazim Hüseynov, Mətləb Mirzəyev, Qadir Əhmədov, Elmar Əsgərov, Afaq Mədətzadə, Fuad Əliyev, Asif Nəbiyev, Nicat Mirzəyev, Səbuhi Nuriyev, Ramil Əkbərov, Rafael İsayev, Azad Əhmədov iştirak ediblər. Onlar BNTİ ilə Azərbaycanın elm və təhsil müəssisələri arasında əlaqələrin daha yüksək səviyyədə qurulması istiqamətində öz təkliflərini səsləndiriblər.

Elmi tədqiqat müəssisələrinin fəaliyyət planı müzakirə olunub

Martın 15-də AMEA-nın İctimai Elmlər Bölməsinin Elmi şurasının hibrid formatda iclası keçirilib.

Tədbiri AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., İctimai Elmlər Bölməsinin Elmi şurasının sədri, akademik Gövhər Baxşəliyeva açaraq xalqımızın əcdadlarımızdan bizə miras qalan zəngin milli adət-ənənələrindən söz açıb, ilaxır çərşənbə münasibətilə tədbir iştirakçıları və ümumilikdə bütün Azərbaycan xalqını təbrik edib.

Sonra akademik Gövhər Baxşəliyeva gündəlikdə duran elmi-təşkilati və kadr məsələləri barədə iclas iştirakçılarına məlumat verib.

Əvvəlcə iclasda AMEA-nın Elm Tarixi İnstitutunun elmi katibi, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Zaur Əliyevin "Şuşa şəhərinin tarixi və toponimləri" adlı geniş məruzəsi dinlənilib. Alim Azərbaycanın qədim mədəniyyət mərkəzlərindən biri olan Şuşanın yaranma tarixi, mədəniyyəti, dünya səyyahlarının, tarixçi alimlərinin Şuşa haqqında fikirlərini təqdim edib. O, 28 ildən artıq müddətdə mənfur düşmənin əlinə esir qalan və müzəffər ordumuz tərəfindən 2020-ci il noyabrın 8-də işğaldan azad edilən qədim Şuşa şəhərinin həm mədəni, həm mənəvi, həm də strateji cəhətdən təkə Qarabağ üçün yox, bütün Azərbaycan üçün önəmli olduğunu bildirib.

Daha sonra məruzə ətrafında geniş müzakirələr aparılıb.

İclasda 2022-ci ilin Azərbaycan Respublikasında "Şuşa ili" elan edilməsi ilə bağlı bölmənin elmi tədqiqat müəssisələrinin fəaliyyət planı müzakirə olunub, qarşıda duran vəzifələrlə əlaqədar tapşırıq və tövsiyələr diqqətə çatdırılıb.

Tədbirdə, həmçinin AMEA-nın İctimai Elmlər Bölməsinin müəssisələrində keçiriləcək beynəlxalq tədbirlər, hazırlanacaq kitab və monoqrafiyalar, təşkil olunacaq sərğilər haqqında geniş söz açılib. Belə ki, A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunda "Şuşa-270: dünya mədəniyyət mərkəzləri kontekstində", Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunda "Şuşa Bəyannaməsi və Cənubi Qafqazda post-münaqişə mərhələsi: fəlsəfi kontekst",

İqtisadiyyat İnstitutunda "Mədəniyyətin iqtisadiyyatı: Şuşada inkişaf impulsı", Elm Tarixi İnstitutunda "Azərbaycanın elm və mədəniyyət mərkəzi - Şuşa" mövzularında beynəlxalq elmi konfransların, eləcə də akademik Z.Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunda "Şuşa ili"nin elan olunmasının bölgədə ictimai-siyasi sabitliyin təmin olunmasında əhəmiyyəti" mövzusunda elmi sessiyanın, Qafqazsünaslıq İnstitutunda "Şuşa şəhərinin Cənubi Qafqazda yeri" mövzusunda dəyirmi masanın keçiriləcəyi, Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində isə "Xarıbülbülün vətəni - Şuşa" adlı sərğinin təşkili və kataloqun nəşr ediləcəyi bildirilib və digər tədbirlər haqqında geniş məlumat verilib.

İclasda, o cümlədən bölmənin müəssisələrində işi gören jurnalların beynəlxalq elmi bazalara daxil edilməsi məsələsi də geniş müzakirə olunub, bu istiqamətdə müxtəlif fikirlər səsləndirilib.

Həmçinin AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix, İqtisadiyyat, Fəlsəfə və Sosiologiya institutlarının Elmi şuralarının tərkibində qismən dəyişiklik edilməsi haqqında bir sıra elmi-təşkilati məsələlərə də baxılıb.

Elmi şurasının iclasında, o cümlədən bir sıra kadr məsələlərinə dair qərarlar da verilib.

Elm festivalı çərçivəsində təqdimat

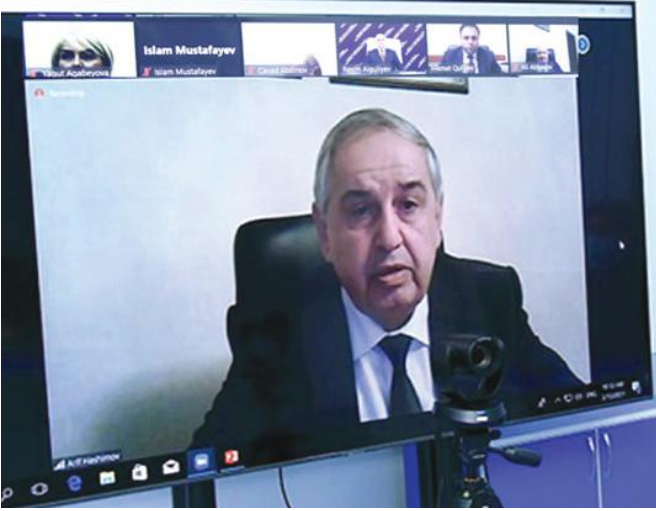
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Mühəndislik fakültəsində Elm festivalı çərçivəsində "Yerin dərinliyindən kosmosun sonsuzluğuna" mövzusunda elmi-populyar mühazirə təşkil olunub.

Tədbiri giriş sözü ilə açan fakültənin dekanı, dosent Elçin Səmədov Elm festivalı çərçivəsində keçirilən tədbirlərin əhəmiyyətindən danışdı. Hazırkı mövzunun günümüzün aktual məsələlərindən birinə həsr olunduğunu, kosmik texnologiyaların inkişafının elmin müxtəlif sahələrində yeni nailiyyətlərin təbiiq olunmasını, mövcud işlərin optimallaşdırılmasını şərtləndirdiyini diqqətə çatdırıb.

Mövzu üzrə təqdimatla çıxış edən AMEA-nın Elmi-təşkilat idarəsinin rəisi, kosmik elm və texnologiya üzrə beynəlxalq müstəqil ekspert, dosent Rüstəm Rüstəmov Azərbaycan kosmik tədqiqatlar tarixindən, Yer in kosmosdan bəyənilməsində kosmik texnologiyanın təbiiqindən söhbət açıb. Məruzəçi Azərbaycanın kosmik texnologiyaya müdaxiləsinin tarixi və ilkin mərhələdə əldə olunmuş nailiyyətlərə toxunaraq, hazırda bu sahədə qazanılmış uğurlardan və Azərbaycanın dünya miqyasında kosmik tədqiqatlara töhfəsindən də bəhs edib.

Sonda mühazirə iştirakçılarına sualları cavablandırılıb, mövzu ətrafında müzakirələr aparılıb.

"Teknofest Azərbaycan" sərgisinə AMEA-dan təklif olunan layihələr müzakirə olunub

Martın 15-də AMEA-nın prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimovun sədrliyi ilə AMEA-nın elmi müəssisələrinin "Teknofest Azərbaycan" Aviasiya, Kosmos və Texnologiya festivalı çərçivəsində keçiriləcək sərgidə iştirak məsələsinə həsr olunmuş onlayn müşavirə keçirilib.

"Zoom" platforması üzərindən baş tutan müşavirədə sərgidə iştirak üçün təkliflər təqdim etmiş elmi müəssisələrin baş direktorları, icraçı direktorları, elmi katibləri, texnoloji innovativ məhsulların müəllifləri, eləcə də Rəyasət Heyəti aparatının İşlər idarəsi və İnformasiya şöbəsinin müvafiq nümayəndələri iştirak ediblər.

Tədbiri giriş sözü ilə açan AMEA-nın prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimov ölkəmiz üçün əlamətdar hadisə olan "Teknofest Azərbaycan" Aviasiya, Kosmos və Texnologiya festivalı çərçivəsində keçiriləcək sərgidə nümayiş etdirilməsi üçün AMEA-nın çox sayda nailiyyətlərinin, mühüm elmi nəticələrinin olduğunu diqqətə çatdırıb. O, texnologiya sahəsində ən son yenilikləri nümayiş etdiriləcəyi sərginin AMEA-da əldə olunan nailiyyətlərin geniş ictimaiyyətə çatdırılması baxımından böyük imkanlar açdığını qeyd edib.

Akademik A.Həşimov, həmçinin AMEA-nın festivalda iştirakı nəzərdə tutulan elmi müəssisələrinin təqdim edəcəkləri texnoloji yeniliklər, innovativ məhsullarla bağlı təkliflərini səsləndirib.

Sonra çıxış edən AMEA-nın vitse-prezidenti, İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun baş direktoru, akademik Rasim Əliquliyev Azərbaycanda ilk dəfə olaraq texnologiyalara həsr olunmuş festivalın keçiriləcəyini bildirib. O, "Teknofest Azərbaycan" çərçivəsində baş tuta-

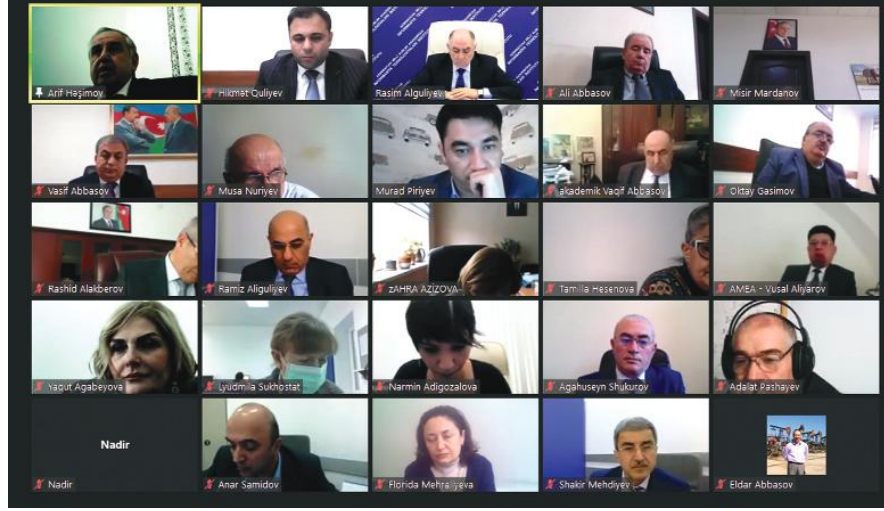
caq sərgidə AMEA-nın elmi müəssisələrinin yüksək səviyyədə təmsil olunması üçün görülməli işlər barədə məlumat verib.

"Ölkə rəhbərliyinin Azərbaycan elminə göstərdiyi xüsusi diqqət və İKT sahəsində apardığı məqsədyönlü siyasətin nəticəsidir ki, ölkəmiz artıq texnologiya festivalına ev sahibliyi edir", - deyən akademik R.Əliquliyev ölkəmizdə texnoloji sərəncamının artırılması, yüksək texnologiyaların inkişafı sahəsində aparılan işlər və "ağıllı" infrastrukturun yaradılmasının Azərbaycanın bu sahədə əldə etdiyi uğurların nəticəsi olduğunu bildirib. Alim qeyd edib ki, AMEA-nın elmi müəssisələri sərgidə fəal iştirak etməli, ölkəmizdə müvafiq istiqamətdə əldə olunan nailiyyətləri yüksək səviyyədə təqdim etməlidir.

O, AMEA-da aparılmış uzunmüddətli tədqiqatların nəticəsi olan, rəqabətə dözümlü, intellektual texnoloji məhsulların sərgi iştirakçıları arasında böyük maraq doğuracağına inamını ifadə edib. Vitse-prezident AMEA üçün ayrılmış pavilyonun məzmunlu şəkildə tərtibinin, dizaynı, o cümlədən digər qoyulmuş tələblərə uyğunlaşdırılmasının önəminə toxunub, bu istiqamətdə işlərin sürətləndirilməsinin vacibliyini qeyd edib.

Daha sonra sərgidə iştirak üçün təkliflər təqdim etmiş elmi müəssisələrin baş direktorları çıxış ediblər.

Əvvəlcə AMEA İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun baş direktoru, akademik Əli Abbasov rəhbərlik etdiyi elmi müəssisənin sərgidə nümayiş etdirəcəyi müxtəlif təyinatlı pilotsuz uçuş aparatlarının adaptasiya oluna bilən idarəetmə sisteminin funksiyalarını həyata keçirmək üçün işlənib hazırlanmış mikrokompyuter haqqında məlumat verib. Bildirib ki, sərgidə mikrokompyuterin təqdimatı ilə yanaşı, real uçuş aparatının virtual nümayiş etdirilməsi də nəzərdə tutulur.

"Məqsədimiz idarəetmə sisteminin müasir tələblərə cavab verən və böyük maraq doğuran funksiyalarını nümayiş etdirməkdir", - deyən akademik Ə.Abbasov əlavə edib ki, bu kimi funksiyalara enerji sərfinin minimumlaşdırılması şərti daxilində uçuş obyektinin idarəedilməsi alqoritmlərinin işlənilməsi, süni intellektin köməyi ilə Yer səthində olan obyektlərin aşkar edilməsi və hərəkətlərinin izlənilməsi və s. misal göstərilə bilər. Baş direktor, həmçinin AMEA Yüksək Texnologiyalar Parkının rezidenti olan "Elm və Texnologiya Parkı" MMC ilə birgə pilotsuz uçuş aparatının imkanlarının məktəb vasitəsilə nümayiş olunacağını deyib.

Sonra çıxış edən Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Misir Mərdanov festivalda institutun bir ekspozitsiya təmsil olunacağını bildirdi.

İnstitutun Maye və qaz mexanikası şöbəsinin müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü Qeylanı Pənahov rəhbərlik etdiyi qrupun hazırladığı və dünyanın bir çox ölkələrində sınaqdan keçirdikləri, karbohidrogenlərin çıxarılması, nəqli və saxlanması ilə əlaqədar texnologiya haqqında məlumat verib. Bildirib ki, sərgidə nümayiş olunacaq karbohidrogenlərin çıxarılması, nəqli və saxlanması həlləri ilə bağlı təqdimatda karbohidrogenlərin axın və süzülmələri zamanı yaranan çətinliklər, onların aradan qaldırılması məsələləri ilə əlaqədar tədqiqatlar, alınan patentlər, bu istiqamətdə effektivliyi artırmaq üçün yaradılan innovativ texnologiyalar, onların müəyyən sənaye sahələrində tətbiq olunma coğrafiyası haqqında məlumat verəcək.

Daha sonra Radiasiya Problemləri İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü İslam Mustafayev rəhbərlik etdiyi institutun sərgidə iştirak üçün bir neçə təkliflə çıxış etdiyini bildirib. Baş direktor işğaldan azad olmuş ərazilərimizdə

aparılmış 8 ekspedisiyanın nəticəsi olaraq minalardan təmizlənmiş sahələrdə pilotsuz uçuş aparatları vasitəsilə radiasiya monitorinqi sisteminin tətbiq olunduğunu deyib: "Minalardan təmizlənməmiş ərazilərdə, keçilməz relyeflərdə radiasiya monitorinqinin tam mənzərəsini əldə etmək üçün bu prosesin pilotsuz uçuş aparatları üzərində radiasiya detektorları yerləşdirərək həyata keçirilməsi planlaşdırılır. Sərgidə bu sistemin maketi təqdim olunacaq. AMEA pavilyonunda, həmçinin analoqlardan texniki parametrlərinə görə fərqlənən ultrahəssas innovativ detektorların və digər texnologiyaların da nümayişinə nəzərdə tutulur".

AMEA İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun təklifləri barədə məlumatı müəssisənin baş direktoru, akademik Rasim Əliquliyev verib. Alim sərgidə institut tərəfindən cəmiyyətdə toplanan informasiya selinin süni intellekt texnologiyalarının köməyi ilə analiz olunması, təsnifi və proqnozlaşdırılması ilə bağlı dünyanın aparıcı elmi mərkəzləri tərəfindən tanınan, yüksək impakt faktorlu jurnallarda dərc olunan və praktiki olaraq tətbiq edilməyə hazır olan proqram təminatı məhsulunun nümayiş olunmasının nəzərdə tutulduğunu bildirdi.

İnstitutun baş direktoru sərgiyə təqdim olunacaq digər texnoloji məhsulun Əşyaların İnterneti platformasında kritik infrastrukturlara olan təhdidlərin aşkarlanması və ona qarşı tədbirlərin görülməsi ilə bağlı neyron şəbəkələrə əsaslanan dərin təlim texnologiyaları üzrə intellektual proqram məhsullarını əhatə etdiyini vurğulayıb.

Biofizika İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Oktay Qasımov sərgiyə təqdim olunacaq, Milli Onkologiya Mərkəzi ilə birgə işlənən texnologiyaların imkanlarından bəhs edib, ağciyər xərçəngi üçün təklif etdikləri yeni skrininq metodunun üstünlüklərini diqqətə

çatdırıb. O.Qasımov hazırladığı texnologiyaların süni intellektə əsaslandığını və ağciyər xərçənginin təyində insanın qan plazmasından istifadəni nəzərdə tutduğunu bildirdi. Bu metod vasitəsilə 90 faiz dəqiqliklə nəticə əldə olunduğunu vurğulayıb.

Daha sonra AMEA Yüksək Texnologiyalar Parkının baş direktoru, iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru Vasif Abbasov rəhbərlik etdiyi qurumun ölkəmizdə innovativ texnoloji yeniliklərin inkişaf etdirilməsinə, cəmiyyətdə innovativ təşəbbüslərin artırılmasına və elmin kommersiyalaşdırılmasına həyata keçirməklə innovativ sahibkarlığın formalaşmasına hər zaman dəstək verdiyini qeyd edib.

V.Abbasov Yüksək Texnologiyalar Parkının AMEA-nın festivalda yüksək səviyyədə təmsil olunması üçün geniş imkanlara malik olduğunu diqqətə çatdırıb. Texnoparkın rəhbəri sərgidə yer alacaq AMEA pavilyonunda Akademiyamızın bir sıra institut və təşkilatları ilə birgə həyata keçirdikləri texnoloji layihələrin, eləcə də texnoparkın rezidentlərinin istehsal etdikləri innovativ məhsulların təqdim olunacağını bildirdi.

Daha sonra Yüksək Texnologiyalar Parkının rezidentləri - "İnkor" MMC, "Elm və Texnologiyalar Parkı" MMC, "Azcosmetics Group" MMC, "Intertek Azeri LTD" MMC, "Proline Chemicals" MMC, "Bakı Polimer İstehsalatı" MMC, "Azoil Industry" MMC sərgiyə təqdim edəcəkləri məhsullar barədə ətraflı məlumat veriblər.

Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi nəzdində "Teknofest Azərbaycan" festivalı ilə bağlı yaradılmış mərkəzin texniki meneceri Murad Piriyev isə festivalda iştirakla bağlı texniki məsələlərə dair qoyulmuş tələblər haqqında məlumat verib. O, həmçinin sərginin təşkili ilə bağlı müşavirə iştirakçıların suallarını cavablandırıb.

Sonda irəli sürülən təkliflər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb, "Teknofest Azərbaycan" çərçivəsində keçiriləcək sərgidə fəal iştirakla bağlı təklif və tövsiyələr səsləndirilib.

Azərbaycan alimlərinin insan ağciyər xərçənginin diaqnostikası üzrə işi Çin alimləri tərəfindən təsdiqlənib

Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Milli Onkologiya Mərkəzi və AMEA-nın Biofizika İnstitutunun birgə tədqiqatları nəticəsində insan ağciyər xərçənginin klassifikasiyası üzrə süni intellekt yaradılıb və nəticələr "Artificial intelligence to classify human lung carcinoma using blood plasma FTIR spectra" başlıqlı məqalədə öz əksini tapıb ("Applied Computational Mathematics", 2021, V.20, N.2, pp.277-289, O.K. Gasymov, A.H. Aydemirova, L.A. Melikova, J.A. Aliyev).

Sözügədən məqalə 2021-ci ildə çapdan çıxsada, mühüm nəticələr Biofizika İnstitutunun 2019-cu ildəki hesabatında göstərilib. Tədqiqat işində 47 sağlam və 50 ağciyər karsinoması xəstələrinin qan nümunələri tədqiq olunub. Sağlam və ağciyər

karsinoması xəstələrinin qan plazmalarının furiyə çevirici infraqırmızı spektrləri multivariat statistika metodu ilə klassifikasiya edilib, sağlam-xərçəng modeli yaradılıb və bu model əsasında yaradılan süni intellekt vasitəsilə anonim qan nümunələrinin testləri aparılıb diaqnostik proqnozlar verilib. Yaradılan model sağlam nümunələri 80% dəqiqliklə, xərçəng nümunələrini isə 90% dəqiqliklə müəyyən etməyə imkan verir.

Yuxarıda göstərilən məqalə çapdan çıxdıqdan sonra Çin alimlərinin "Diagnosis of Lung Cancer by ATR-FTIR Spectroscopy and Chemometrics" başlıqlı məqaləsi 30 sentyabr 2021-ci ildə "Frontiers in Oncology" jurnalında

çap edilib. Çin alimləri eyni ilə Milli Onkologiya Mərkəzinin və Biofizika İnstitutunun tətbiq etdiyi metoddan istifadə edərək uyğun nəticələr alıblar və ağciyər xərçənginin diaqnostikasının dəqiqliyi 87.1% göstərilib. Bu tədqiqatlar bir daha göstərir ki, Milli Onkologiya Mərkəzinin və Biofizika İnstitutunun ağciyər xərçənginin diaqnostikası üzrə yaratdığı süni intellekt çox effektiv skrininq metodu ola bilər.

Qeyd edək ki, məqalənin işıq üzə gördüyü "Applied Computational Mathematics" jurnalının təsisçiləri Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası və Bakı Dövlət Universitetidir.

"...Rütbələr içində seçilir biri, hamıdan ucadır alimin yeri..."

27 mart tarixinin "Elm Günü" kimi təsis edilməsi elm adamının nüfuzuna verilən qiymətin tərənnümüdür

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2018-ci il 9 aprel tarixli Sərəncamı ilə "Elm Günü" təsis olunmuş və hər il martın 27-si elmlə məşğul olan alim və mütəxəssislərin peşə bayramı kimi qeyd edilir. Dövlət başçısının məlum sərəncamı ilə ölkəmizdə ayrıca belə bir günün təsis olunması da elm adamlarına olan hörmətin, diqqətin bariz nümunəsidir. Çünki, dünyanın hər bir yerində olduğu kimi Azərbaycanda da 2001-ci ildən YUNESKO-nun baş konfransının 31-ci sessiyasında elan etdiyi 10 noyabr "Sülh və inkişaf naminə dünya elm günü" kimi hər il onuz da qeyd edilir.

Azərbaycanda 27 mart tarixinin "Elm Günü" kimi seçilməsi heç də təsadüfi deyildi. Bu tarix müstəqil respublikamız üçün əlamətdar bir vaxt - məhz elm məbədimiz olan Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) təsis olduğu günə təsadüf edir. Deməli, "Elm Günü"nün bu tarixdə qeyd edilməsi Akademiyanın ilk təsisçiləri olan görkəmli alimləri - Sadıq Dadaşov, Ələşrəf Əlizadə, Şamil Əzizbəyov, Üzeyir Hacıbəyov, Heydər Hüseynov, Mirzə İbrahimov, Yusif Məmmədəliyev, Mir Əsədulla Mirqasımov, Mirəli Qaşqay, Aleksandr Qrossheyim, İvan Şirokoqorov, Mustafa Topçubaşov, Mikayıl Useyinov, Səməd Vəkilov (Vurğun) və İosif Yesmanın təmsalında Azərbaycanda akademik elmin böyüklüyünün ən azı ildə bir dəfə dünyaya bəyan edilməsidir.

Unutmayaq ki, Azərbaycan tarixən elm ölkəsi kimi tanınıb. Çünki ölkəmiz dünya elminə görkəmli alimlər, elm mütəxəssisləri bəxş etmişdir. Demək olar ki, elmin əksər sahələri - riyaziyyat, fizika, kimya, geologiya, biologiya-tibb və sair üzrə elə tanınmış alimlərimiz olub ki, onların kəşf və ixtiraları dünya elmində tamamilə yeni yanaşmaların əsasını qoyub.

Təbii ki, Azərbaycanda akademik elmin inkişaf dövrlərinə qısa nəzər yetirsək ən böyük elmi nailiyyətlərin sovet illərini əhatə etdiyini görürük. Bu elmimizin məhək daşına çevrilən AMEA inkişafının böyük bir mərhələsi adlanır. Çox da uzaq olmayan tarixin faktları onu deməyə əsas verir ki, fundamental nəzəri-tətbiqi elmin strateji əhəmiyyətini düzgün qiymətləndirildiyi üçün elm və texnologiya sahəsinin inkişafına xüsusi diqqət nəticəsində ötən əsrin 70-ci illərində Azərbaycanda riyaziyyat, elektron avtomatika, kimya, neft emalı və neft-kimya sənayesi sürətlə inkişaf edib, bir sıra mühüm nailiyyətlərə imza atılıb. O cümlədən, elmi yenilikləri çətin başa gələn ictimai-humanitar elmlər sahəsində Azərbaycan xalqının tarixinin, mədəniyyətinin, dilinin, milli mənəvi dəyərlərinin tədqiqi istiqamətində ciddi araşdırmalar aparılmışdır. Bütün bunların fəvqündə heç şübhəsiz dövlətin elm xadimlərinə, alimlərə olan diqqət və qayğısı dayanıb. Bu diqqət və qayğının nəticəsi idi ki, o vaxtdan indiyə qədər hər yerdə alimin adı uca tutulur və sözü də ən etibarlı mənbə hesab edilir. Dahi Nizami Gəncəvinin misralarında deyildiyi kimi: "... Rütbələr içində seçilir biri, hamıdan ucadır alimin yeri..."

Kimin və ya kimlərin AMEA haqqında nə deməsindən aslı olmayaraq ölkəmiz müstəqil olduqdan sonra da akademik elmin inkişafı, onun dünya elminə inteqrasiyası, elmlə təhsilin vəhdətinin yaradılması, elmin populyarlığının artırılması, istedadlı gənclərin elmə cəlb olunması yolunda işlər görülür və müəyyən

nailiyyətlər əldə olunmaqdadır. Aparıcı alimlərimizin iştirakı ilə beynəlxalq səviyyəli müştərək nəzəri fundamental tədqiqatlar aparılır, beynəlxalq laboratoriyalar yaradılır, əldə edilən elmi nəticələr nüfuzlu jurnallarda da dərc olunur. Həmin nəticələr dünyanın aparıcı elm mərkəzləri tərəfindən qəbul olunur, o işlərə elmi istinadlar edilir. Təkcə Azərbaycan alimləri xarici həmkarları ilə birgə işləməyə cəhd etmir, hazırda kimya, fizika, geologiya, informasiya texnologiyaları, molekulyar biologiya, tibb sahələrində əksinə xarici alimlər yerli alimlərimizlə müştərək tədqiqatlar aparmağı təklif edirlər.

Elmlə təhsilin inteqrasiyasının ən vacib elementi olaraq Akademiyada magistratura təhsili fəaliyyətə başlayıb, universitetlərin bəzə kafedraları açılıb. Ən əsası elmi müəssisələrdə əldə olunan elmi nəticələrin istehsalata yol tapması üçün Yüksək Texnologiyalar Parkı yaradılıb ki, bu da alimlərimizin elmi nəticələrinin praktikada tətbiq olunması və bunu da ölkə iqtisadiyyatına alim əməyinin töhvəsi hesab etmək olar.

Təbii ki, görüləcək işlərimiz, həll olunacaq problemlər çoxdur. Amma iş olan yerdə problem olması qaçılmazdır. Zəngin elmi ənənələrə, elmi potensiala malik Akademiyamızın dövlətin sosial-iqtisadi inkişafında daha yaxından iştirakının təmin edilməsi üçün kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsi zəruri hesab edildiyinə görə AMEA-da "Azərbaycan Respublikasında 2022-2030-cu illərdə elmin dayanıqlı inkişafı üzrə Milli Strategiya"nın layihəsi hazırlanır. Məlumatlara görə, layihədə Azərbaycan elminin dünya elminə inteqrasiyası, elmi fəaliyyət sahəsində struktur islahatları və idarəetmənin təkmilləşdirilməsi, elmin maliyyələşdirilməsi və sair vacib sayıla biləcək istiqamətlər əks olunub. Hesab edirik ki, bu strategiyada əks oluna-caq məsələlərdən biri ölkəmizdə AMEA-nın təmsalında akademik elmin daha da inkişaf etdirilməsinin əsas yollarından biri qabaqcıl elmi texnologiyaların qazanılıb ölkəyə gətirilməsidir. Ona görə elmin prioritet istiqamətlərə uyğun olaraq dünyanın aparıcı elmi mərkəzlərinə təcrübə keçməyə gənc mütəxəssislər göndərməli, onlarla qazandığı təcrübəni Azərbaycana qayıdıb tətbiq etməlidirlər.

Bu işlərin davamı olaraq bütün elmi istiqamətlər üzrə fənlərarası tədqiqatlar genişləndirilməlidir. Çünki son illər əldə edilən ən mühüm elmi yeniliklər - kəşf və ixtiralar məhz fənlərarası elmlərin qovşağında əldə edilir. Təkcə təbiət elmləri üzrə son 10-15 ildə Nobel mükafatına layiq görülən elmi işlərə nəzər yetirsək görürük ki, onların əksəriyyəti bir neçə elm sahəsinin birgə probleminin həllini özündə ehtiva edir. Unutmayaq, elmdə müəyyən fundamental və tətbiqi məsələlər vardır ki, onların həll olunmasında bir elmi istiqamət üzrə yanaşma özünü doğrultmur və uzun illər qənaətbəxş nəticələr də əldə olunmur. Belə məsələlərə mütləq kompleks elmi yanaşma zərurəti ortaya çıxır və ona görə də yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi son illərin ən uğurlu elmi nəticələri məhz multidissiplinar yanaşma ilə elmlərin qovuşduğu tədqiqatlarda öz əksini tapır. Bütün bunların həyata keçməsi üçün hər şeydən öncə Akademiya qorunmalıdır, saxlanmalıdır, daha da inkişaf etdirilməlidir.

Bu işlərin davamı olaraq bütün elmi istiqamətlər üzrə fənlərarası tədqiqatlar genişləndirilməlidir. Çünki son illər əldə edilən ən mühüm elmi yeniliklər - kəşf və ixtiralar məhz fənlərarası elmlərin qovşağında əldə edilir. Təkcə təbiət elmləri üzrə son 10-15 ildə Nobel mükafatına layiq görülən elmi işlərə nəzər yetirsək görürük ki, onların əksəriyyəti bir neçə elm sahəsinin birgə probleminin həllini özündə ehtiva edir. Unutmayaq, elmdə müəyyən fundamental və tətbiqi məsələlər vardır ki, onların həll olunmasında bir elmi istiqamət üzrə yanaşma özünü doğrultmur və uzun illər qənaətbəxş nəticələr də əldə olunmur. Belə məsələlərə mütləq kompleks elmi yanaşma zərurəti ortaya çıxır və ona görə də yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi son illərin ən uğurlu elmi nəticələri məhz multidissiplinar yanaşma ilə elmlərin qovuşduğu tədqiqatlarda öz əksini tapır. Bütün bunların həyata keçməsi üçün hər şeydən öncə Akademiya qorunmalıdır, saxlanmalıdır, daha da inkişaf etdirilməlidir.

Əfsun SUCAYEV
AMEA Aşqarlar Kimyası İnstitutunun icraçı direktoru, YAP İdarə Heyətinin üzvü, kimya elmləri doktoru, dosent

Yaz fəslə Azərbaycanın martın 20-də saat 19:33-də daxil olacaq

Azərbaycana yaz fəslə martın 20-də saat 19:33-də daxil olacaq. Bu zaman gecə ilə gündüz bərabərləşəcək. Günəş ekliptika üzrə hərəkət edərək Cənub yarımkürəsindən Şimal yarımkürəsinə keçəcək. Həmin andan etibarən Şimal yarımkürəsində yaz fəslə başlayacaq.

Bu barədə AMEA-nın N.Tusi adına Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasından məlumat verilib.

Qeyd edilib ki, Şimal yarımkürəsində yaz fəslə iyun ayının 21-dək davam edəcək. İyunun 21-i saat 13:13-də yay fəslə yazı əvəz edəcək. Bu zaman Yer in fırlanma oxu Günəş istiqaməti ilə ən kiçik bucaq əmələ gətirir və ya Günəş həmin gün günorta vaxtı üfüqdən maksimum hündürlükdə (73°.1) olur. Həmin gün ən uzun gündüz və ən qısa gecə olur. Gündüzün uzunluğu 15 saat 3 dəqiqə, 24 saniyə, gecənin uzunluğu isə 8 saat 56 dəqiqə, 36 saniyə olacaq.

İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun icraçı direktoru beynəlxalq konfransda

AMEA-nın İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun icraçı direktoru, texnika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Rəşid Ələkbərov 9-10 mart 2022-ci il tarixlərində Misirin Yeni Qahirə şəhərində onlayn formatda keçirilən Hesablama və İnformatika üzrə V Beynəlxalq konfransda (5th International Conference on Computing and Informatics, ICCI-2022) iştirak edib.

R.Ələkbərov konfransda "Cloudlet" çoxluğunda tətbiqi proqramların tiplərinə uyğun cloudletlərin seçilməsi strategiyası" (Cloudlet selection strategy according to the types of applications in cloud networks) mövzusunda məruzə ilə çıxış edib.

Məruzədə mobil istifadəçilərin tətbiqi proqramlarının "cloudlet" çoxluğunda sürətlə yerinə yetirilməsini təmin edən ən uyğun "cloudlet" in seçilməsinin hələ də böyük bir problem olduğu qeyd edilib. Tətbiqi proqramların mürəkkəbliyi dərəcəsini (fayıl tipi) nəzərə almaqla onların sürətli həllini təmin edən, hesablama məhsuldarlığı yüksək olan "cloudlet" in seçilməsi strategiyası təklif edilib.

Göstərilib ki, "cloudlet" şəbəkəsinin yaradılmasında istifadə edilən kompüter avadanlıqları müxtəlif texniki imkanlara malikdirlər. Məqalədə mürəkkəbliyi dərəcəsi yüksək olan tətbiqi

proqramların müəyyən şərtlər daxilində texniki imkanları yüksək olan "cloudlet" də həll edilməsinin bir modeli təklif edilib. Həmçinin tətbiqi proqramın formatına uyğun "cloudlet" çoxluğundan texniki xarakteristikası yüksək və istifadəçiyə yaxın olan ən uyğun "cloudlet" in seçilməsi modeli təklif edilib. Təklif olunan strategiyadan istifadə edərək tətbiqi proqramları uyğun "cloudlet" lərə yükləməklə mobil qurğuların enerji sərfiyyatını aşağı saldıqı qeyd edilib.

Ekspərimental yolla təklif edilən strategiyanın mobil qurğularda enerji sərfiyyatını və şəbəkə gecikmələrini azaltdığı öz təsdiqini tapıb. Qeyd edək ki, konfrans Elektrotexnika və Radioelektrotexnika Mühəndisləri İnstitutunun (Institute of Electrical and Electronics Engineers, IEEE) dəstəyi, Misirin Gələcək Universitetinin (Future University in Egypt) Kompüter və informasiya texnologiyaları fakültəsinin təşkilatçılığı ilə baş tutub.

Azərbaycanlı filosof beynəlxalq jurnalın redaksiya heyətinə üzv seçilib

AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun Multikulturalizm və tolerantlıq fəlsəfəsi şöbəsinin müdiri fəlsəfə elmləri doktoru Xatirə Quliyeva Amerikanın nüfuzlu fəlsəfə jurnalı "International Journal of Philosophy" redaksiya heyətinə üzv seçilib.

Bununla bağlı müxtəlif elm sahələri üzrə 400-dən çox jurnalı nəşr edən "Science Publishing Group" azərbaycanlı filosofa məktub göndərilib. Məktubda Xatirə Quliyevanın "Dünya süni intellekt sisteminin inkişafında Lütfi Zadə fenomeni" başlıqlı məqaləsinin onlarda ciddi maraq doğurduğunu bildirilib. Alim jurnalın bir nömrəsinin onun redaktorluğu ilə çap edilməsi məqsədilə yeni elmi layihədə iştirak etməyə dəvət olunub.

Beynəlxalq konfransda bədii əsərlərdə ornamentlərin rolundan danışılıb

Özbəkistan Bədii Akademiyasının Kəmaləddin Behzad adına Milli Rəssamlıq və Dizayn İnstitutunun təşkilatçılığı ilə "Özbəkistanın tətbiqi sənəti və sənətkarlığı: ənənələr və innovasiyalar" mövzusunda beynəlxalq elmi-praktik konfrans keçirilib.

AMEA-nın Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin Təsviri materiallar fondunun müdiri, dosent Nardənə Yusifova konfransda "Bədii əsərlərdə ornamentlərin rolu (MATM Təsviri

Qeyd edək ki, Xatirə Quliyeva bu ilin fevral ayının 16-dan bu jurnalın redaksiya heyətində (rəyçi qismində) təmsil olunur. O, beynəlxalq elmi əlaqələrin genişləndirilməsində fəal iştirak edir. Alimin ABŞ, İtaliya, Pakistan, Polşa, Macarıstan, Slovakiya, Türkiyə və başqa ölkələrdə məqalə və konfrans materialları çap olunub. Onun əsərlərinə 887 dəfə istinad edilib.

materiallar fondunun materialları əsasında) mövzusunda çıxış edib.

Mövzu ilə bağlı suallar cavablandırılıb. Sonda tədbir iştirakçılarına sertifikatlar təqdim olunub.

AMEA-nın müxbir üzvü Şakir Musayevin 65 yaşı tamam olur

Bu gün tibb elmi sahəsində tanınmış alim, Ə.Əliyev adına Azərbaycan Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun Məhkəmə Təbabəti, Hüququn Əsasları və Patoloji Anatomiya kafedrasının müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü Şakir Musayevin 65 yaşı tamam olur.

nioloji diaqnostik üsulları riyazi dəqiqliyinə və mötəbərliyinə görə, beynəlxalq miqyasda yüksək qiymətləndirilir və bəzi xarici ölkələrin məhkəmə-tibbi xidmətlərinin gündəlik təcridində tətbiq edilir. Alimin tədqiqatları Azərbaycana qarşı yönələn hərbi təcavüz, terror, soyqırım və başqa ağır cinayətlərin beynəlxalq səviyyədə tanınmasına səbəb olmuşdur.

Şakir Məzlum oğlu Musayev 15 mart 1957-ci ildə Ağdam rayonunda ziyalı ailəsində anadan olmuşdur. O, Azərbaycan Tibb Universitetinin (ATU) Müalicə-profilaktika fakültəsini (1981), Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsini (1997) və ATU-nun aspiranturasını (1991) bitirmişdir.

Şakir Musayev Rusiya Elmlər Akademiyasının Məhkəmə Təbabəti İnstitutunda (Moskva) "Məhkəmə təbabəti" ixtisası üzrə elmlər namizədliyi (1991) və elmlər doktorluğu (1997) dissertasiyalarını müdafiə etmiş, professor (1999) elmi adını almış, AMEA-nın müxbir üzvü seçilmişdir (2014).

1983-cü ildən Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Məhkəmə-Tibbi Ekspertiza və Patoloji Anatomiya ET Birliyində fəaliyyətə başlayan Şakir Musayev Tibbi kriminalistika şöbəsinə məhkəmə tibb ekspert-kriminalist, Təşkilatı-metodik (1991-1992), Məhkəmə-tibbi kriminalistika şöbələrinin müdiri (1992-1994), birliyin baş direktorunun ekspertiza işləri üzrə müavini (1994-1997) və baş direktor (1997-2016) vəzifələrində çalışmışdır. 1994-cü ildən Əziz Əliyev adına Azərbaycan Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun Məhkəmə təbabəti, hüququn əsasları və patoloji anatomiya kafedrasına rəhbərlik edir. 1997-ci ildən isə Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin baş məhkəmə-tibb eksperti, Məhkəmə-tibb ekspertları və patoloqanatomların Elmi Cəmiyyətinin və Attestasiya Komissiyasının sədridir.

Alimin elmi fəaliyyəti əsasən, məhkəmə-tibbi antropologiyanın aktual problemlərinə, şəxsiyyətin identifikasiyasına, etnik və kriminalistik kranilogiya, kütləvi insan tələfatı ilə müşayiət olunan hadisələr zamanı məhkəmə-tibbi xidmətin təşkilinin elmi əsaslarının işlənilməsinə həsr olunmuşdur. Onun apardığı tədqiqatların nəticələri, çoxsaylı təcrübə metodikaları, kra-

AMEA-nın müxbir üzvü Şakir Musayev ölkədə və xaricdə çap olunmuş 471 elmi əsərin, o cümlədən 8 dərslik, 28 monoqrafıya, 11 ixtira patentinin müəllifidir. O, ilk dəfə olaraq Dövlət proqramlarının icrası ilə bağlı 28 normativ hüquqi sənədin hazırlanmasında iştirak etmişdir. Onun doktorluq dissertasiyasının nəticələri Rusiyada qəbul edilmiş "Şəxsiyyətin identifikasiyasına dair Dövlət Proqramı"nda öz əksini tapmışdır. "Medico-criminalistic identification of Caucasus populations on skull" adlı kitabı Ümumdünya Tibb, Etika və Qanun Assosiasiyasının idarə heyətinin qərarına əsasən (Helsinki, 2011) Beynəlxalq Hüquq Kitabxanasına daxil edilmişdir.

Ş.Musayev bir çox beynəlxalq mübahisəli ekspertizalarda və kriminal-tarixi tədqiqatlarda iştirak etmiş (məşhur dəniz səyyahı Vitus Berinq (1994), Çar Rusiyasının son imperatoru II Nikolay və onun ailə üzvlərinin şəxsiyyətlərinin tanınması (1998), Norveç və Azərbaycan əhalisinin qohumluq əlaqəsinin araşdırılması (2001) və s.), elmi yığıncaqlarda məruzələr oxumuş, müvafiq komissiyaların rəhbəri olmuşdur.

Alimin elmi rəhbərliyi və məsləhətçiliyi ilə 6 fəlsəfə, 2 elmlər doktoru hazırlanmışdır.

O, ABŞ Məhkəmə Elmləri (1999), Avropa Təbabət Elmləri və Türk Dünyası Beynəlxalq Hümanitar Elmlər Akademiyalarının (2013) həqiqi üzvüdür. Alim Türk Dünyası Humanitar Elmlər Akademiyasının "Qızıl ulduz" medalı, Avropa Təbabət Elmlər Akademiyasının "Böyük Qızıl Tac" medalı və s. kimi mükafatlara və fəxri adlara layiq görülmüşdür.

AMEA-nın müxbir üzvü Şakir Musayevi 65 illik yubileyi münasibətilə təbrik edir, ona möhkəm cansağlığı, uzun ömür, elmi, pedaqoji və ictimai fəaliyyətlərində daha böyük uğurlar arzulayırıq.

İlkin mənbələrlə işləyən tarixçi alim

Əlyazmalar İnstitutunun baş elmi işçisi, tarix elmləri doktoru Tahirə Həsənzadə 1969-cu ildən Respublika Əlyazmalar İnstitutunda çalışır. Tahirə xanım 1994-cü ildə "Marağalı Məhəmmədşahın ictimai-siyasi fəaliyyəti" mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə edib, tarix elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almış və 2001-ci ildə "Marağalı Məhəmmədşah xan Etimadüssəltənənin əsərlərində Azərbaycan tarixi məsələləri" adlı monoqrafıyası çap olunmuşdur. Əsərdə Azərbaycan tarixində olduqca maraqlı məqamlardan söz açılır və müxtəlif tarixi məsələlər faktlara əsasən aydınlaşdırılır.

rən döyüşlərdən, sui-qəsdlərdən, işğallardan, tarixi-coğrafi dəyişikliklərdən bəhs etmişdir. "XIX əsr Qacarlar dövlətinin görkəmli Azərbaycan türkləri" adlı dördüncü fəsilə tədqiqatçı Azərbaycan-dakı ictimai-siyasi vəziyyətin mənzərəsi təqdim edilmiş, müqayisəli şərhərlə tarixi faktlar açıqlanmışdır. Beşinci fəsilə azərbaycanlı diplomatlardan danışan müəllif tanınmış şəxsiyyətləri bizə tanımağa çalışmışdır.

Tahirə Həsənzadənin fars dilindən tərcümə etdiyi, akademik Nailə Vəlixanlının elmi redaktorluğu ilə nəşr olunan "Gözəllər sərvəti" adlı kitabı 159 azərbaycanlı və türk qadını haqqında məlumat daxil edilmişdir. Burada adları bizə tanış olan xanımlarla yanaşı, ilk dəfə rast gəldiyimiz xeyli qadın haqqında da dəyərli məlumatlar alırıq. Etimadüssəltənənin bu kitabında ərəb, fars, türk, azərbaycanlı, həbəş, hind qadınlarından ən layiqlilərindən, öz dövründə hansı cəhətinə, qabiliyyətinə görə başqalarından fərqlənən xanımlardan bəhs açılır. Onların arasında şairlər, dövlət xadimləri, mərd, döyüşkən qadınlar vardır. Həm ədəbi cəhətdən, həm də tarixilik baxımından dəyərli olan bu kitab analarımızın, nənələrimizin mərdliyini, dəyanətini, şücaətini və intellektual səviyyəsini, ağıl-kamallıq əks etdirmək baxımından diqqəti çəkir.

2007-ci ildə Tahirə Həsənzadənin Mehdi Barmadın "Tarixi-ricali-İran" əsəri əsasında yazdığı "XVIII-XIX əsrlərdə İranda yaşamış azərbaycanlı ictimai-siyasi xadimlər" adlı monoqrafıyası işıq üzü görmüş və 2015-ci ildə həmin doktorluq dissertasiyasını müdafiə edib tarix üzrə elmlər doktoru alimlik dərəcəsi almışdır. Əsərdə XVIII-XIX əsrlərdə İranda ictimai-siyasi vəziyyət, Nadir şahın dövründə və Qacarlar dövründə fəaliyyət göstərən azərbaycanlı ictimai-siyasi xadimlər haqqında geniş, əhatəli bəhs açılmışdır. Tahirə Həsənzadənin "Qacarlar dövrünün titulları", "XVIII-XIX əsrlərdə Əfşarlar və Qacarlar dövrünün görkəmli Azərbaycan türkləri" və s. dəyərli kitabları da işıq üzü görmüşdür.

Tahirə Həsənzadə adı bizim Əlyazmalar İnstitutunda daim hörmətlə, məhəbbətlə çəkilir. Ona bu hörməti qazandıran yoldaşlarla mehriban münasibəti, qayğıkeşliyi, zəhmətkeşliyi və işində prinsipial olmasını. Professor Azadə Musabəyli "İlkin mənbələrlə işləyən tarixçi alim - Yaşıl gözlü zərif qadın" adlı məqaləsində oxucuları Tahirə xanımın səciyyəvi cəhətlərindən söz açmış, onu həm insan kimi, həm də məsuliyyətli, ciddi, çalışqan elmi işçi kimi təqdim etmişdir.

Biz bu yazımızda, həcmi nəzərə alıb, oxucuları Tahirə xanımın bir neçə kitabı ilə tanış edəcəyik. Tahirə Həsənzadənin "XVIII-XIX əsrlərdə Əfşarlar və qacarlar dövrünün görkəmli Azərbaycan türkləri" adlı əsərində herb, diplomatiya, təbabət və s. sahələrdə böyük işlər görən görkəmli Azərbaycan oğullarının həyat fəaliyyətindən bəhs olunur. Kitabın "Əfşarlar imperiyasının yaranması" adlı I fəsilində həm Səfəvilər dövlətinin süqutundan, həm də Nadir şahın hakimiyyət dövründən bəhs edilmişdir. "Nadir şah hakimiyyətinin görkəmli Azərbaycan türkləri" adlı II fəsilə Azərbaycanın görkəmli hərbiçilərinin və diplomatlarının həyat yolu işıqlandırılmışdır. "Qacarlar sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi və mərkəzləşmiş dövlət uğrunda mübarizəsi" adlı III fəsilə müəllif XVIII əsrin II yarısında Azərbaycandakı ictimai-siyasi vəziyyəti açıqlamağa çalışmış və həmin dövrdə baş ve-

Sona XƏYAL,
AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun böyük elmi işçisi

MEK-də "Vikipediya" təlimlərinə start verilib

AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında (MEK) "Vikipediya" təlimlərinə yenidən start verilib.

Təlimlər Yeni Azərbaycan Partiyası Yasamal rayon təşkilatının, AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasının, "Qorqud" Vikipediya Metodik Klubunun təşəbbüsü ilə keçirilir. Açıqlıq təliminə ilk olaraq Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaçılıq-informasiya və Filologiya fakültələrinin tələbələri cəlb edilir.

Təlimin ilk günündə çıxışı zamanı MEK-in baş direktoru, professor Məmməd Əliyev 6 ildir ki, kitabxanada ardıcıl surətdə "Vikipediya" maarifləndirici təlimlərinin təşkil edildiyini, lakin son iki ildə koronavirus epidemiyası ilə əlaqədar bu işə ara verildiyini nəzərə çatdırıb. Professor Məmməd

Əliyev "Vikipediya"nın informasiya mühitində prioritet istiqamətlərdən biri olduğunu qeyd edib, yüzlərlə mütəxəssisin, müxtəlif dövlət qurumları və AMEA əməkdaşlarının, universitet tələbələrini mütəmadi şəkildə viki-təlimlərinə cəlb ediləcəyini vurğulayıb, hər kəsə uğurlar diləyib.

Azərbaycanda "Vikipediya"nın inkişafına öz töhfəsini verən, diaspor üzrə araşdırmaçı-ekspert Elnur Elitürk çıxışında Mərkəzi Elmi Kitabxanada təlimlərə yenidən start verildiyinin sevindirici hal olduğunu qeyd edib, "Qorqud" Vikipediya Metodik Klubunun yaradılmasının təşəbbüskarı, millət vəkilisi Elnur Allahverdiyevin bu prosesin ölkədə sürətləndirilməsinə dəstəkləyənlərdən biri olduğunu nəzərə çatdırıb.

Çıxışçılar "Vikipediya" üzrə mütəxəssislər, Azərbaycan dilli "Vikipediya"nın idarəçiləri, "Qorqud" Vikipediya Metodik Klubunun ekspertləri Ayyan Zeyizadə və Sübhən Xıdırzadə "Vikipediya"nın Azərbaycan həqiqətlərinin müxtəlif dillərdə təbliğ və təqdim edən əhəmiyyətli platformalardan biri olduğunu vurğulayıblar.

Qeyd edək ki, tələbələr bu təlimləri təcrübəli vikipediyaçılar, MEK-in Elektron Resurslar şöbəsinin mütəxəssisləri Nuray Tanrıverdiyeva və Səbinə Abizadədən alacaqlar. Bir ay müddətində kiçik qruplar şəklində keçiriləcək təlim zamanı tələbələrə "Vikipediya"nın mahiyyəti izah ediləcək, onlayn ensiklopediyanın iş prinsiplərinə dair məlumatlar, istifadə qaydaları və məqalə yaratmaq kimi bacarıqlar əşlənəcək. Sonda iştirakçılar sertifikatla təltif olunacaqlar.

Gimnaziyada coğrafiyaçı alimlərlə görüş

S.C.Pişəvəri adına Respublika Humanitar Fənlər Gimnaziyasında AMEA-nın akademik H.Ə.Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun baş direktoru, coğrafiya elmləri doktoru Zakir Eminovla görüş keçirilib.

Elm və təhsilin vəhdəti istiqamətində təşkil edilən tədbirdə gimnaziyanın rəhbərliyi, coğrafiya kafedrasının nümayəndələri, kiçik akademiyanın coğrafiya bölməsində fəaliyyət göstərən şagirdlər, BDU-nun "Sabah qrupu"nun gimnaziyada pedaqoji təcrübə keçən bir qrup tələbəsi, eləcə də Coğrafiya İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, coğrafiya üzrə fəlsəfə doktoru Etibar Bədəlov iştirak ediblər.

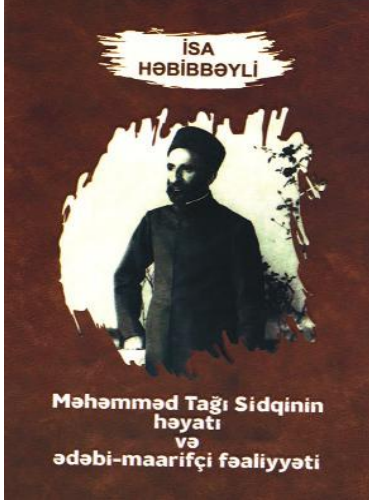
Görüş "Şuşa ili" çərçivəsində Qarabağın coğrafiyası mövzusunda həsr olu-

nub. Gimnaziyanın istedadlı şagirdlərinin Qarabağ və işğaldan azad edilmiş rayonların coğrafiyasına dair təqdimatları dinlənilib. Sonra şagirdlər institut rəhbəri Zakir Eminovun elmi fəaliyyətinə həsr etdikləri videofilmi nümayiş etdirdilər.

Zakir Eminov çıxış edərək şagirdlərə Coğrafiya İnstitutunun fəaliyyəti, institut alimlərinin orta məktəblər üçün nəşr etdirdikləri və özünün müəllifi olduğu çoxsaylı coğrafiya dərslikləri və s. haqqında məlumat verib. Görüşdə gimnaziyanın elmi müəssisələrlə əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə edilib. Z.Eminov şagirdlərdə tədqiqatçılıq bacarıqlarının formalaşdırılması, institutun imkanlarından istifadə məsələləri ilə bağlı təkliflər edib, gimnaziyanın kitabxanasına qiymətli kitablar hədiyyə edib. Alim şagirdləri maraqlandıran çoxsaylı sualları cavablandırıb.

"Məhəmməd Tağı Sidqinin həyatı və ədəbi-maarifçi fəaliyyəti"

AMEA-nın vitse-prezidenti, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun baş direktoru, akademik İsa Həbibbəylinin "Məhəmməd Tağı Sidqinin həyatı və ədəbi-maarifçi fəaliyyəti" kitabı nəşr olunub.

"Sənətkarın elmi pasportu-27" seriyasında çap olunan kitabın elmi redaktoru filologiya elmləri doktoru, professor Akif İmanlıdır.

Kitabda böyük maarifçi şair, nəsir, görkəmli pedaqoq və ilk məktəb dərslərləri yaratmış, dövrünün tanınmış xalq müəllimlərindən biri Məhəmməd Tağı Sidqinin (1854-1903) həyatı və yaradıcılığında bəhs edilir.

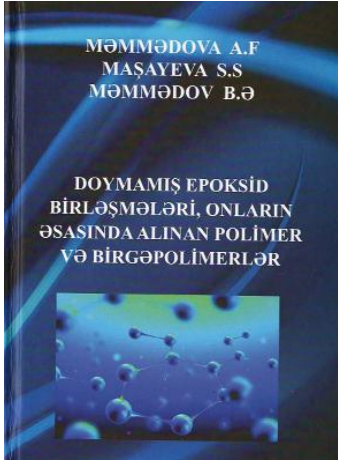
Vəsait Giriş, "Məhəmməd Tağı Sidqinin həyatı", "Yeni nəslin inkişafında rolu", "Şeir yaradıcılığı", "Nəsr əsərləri", "Mətbuatla əlaqəsi", "Pedaqoji görüşləri və dərslərləri", "Elmə xidmət" və Nəticə bölümlərindən ibarətdir.

"Elm və təhsil" nəşriyyatında

çap olunan kitabın üz qabığındakı şəkil 1902-ci ildə Naxçıvan şəhərində Qurbanəli Şərifzadə tərəfindən çəkilib.

"Doymamış epoksid birləşmələri, onların əsasında alınan polimer və birləşmələri"

Polimer Materialları İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Bəxtiyar Məmmədov, Makromonomer əsaslı polimer materialları laboratoriyasının müdiri, kimya üzrə fəlsəfə doktoru Aynurə Məmmədova və Biomimetik polimer materialları laboratoriyasının müdiri, kimya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Sevil Maşayevanın "Doymamış epoksid birləşmələri, onların əsasında alınan polimer və birləşmələri" adlı kitabı nəşr olunub.

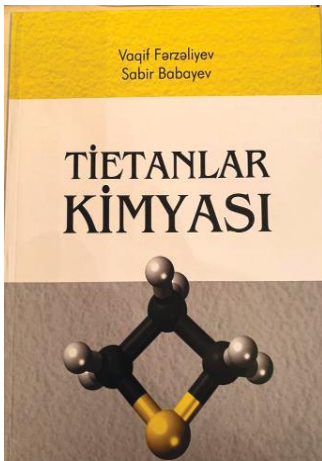
Kitabda ədəbiyyatda məlum olmayan allil-, propargil- və allilpropargil qrupları saxlayan üçlü spirtlərin alınmasının yeni səmərəli üsulları və onların əsasında epoksid birləşmələrinin sintez metodları, sintez olunmuş birləşmələrin quruluşları müasir fiziki-kimyəvi analiz üsulları ilə təyin edilib. Allilpropargil birləşmələrinin asetilasetonatdikarbonilrodium və Spayer katalizatorlarının iştirakı ilə hidrosililləşməsi reaksiyalarının tədqiqindən alınan nəticələr araşdırılıb və göstərilib ki, hidrosililləşmə reaksiyaları allil sırası qlisidil efirlərində ikiqat rabitədən, propargil sırası birləşmələrdə isə üçqat rabitədən gedir və trans-izomerlərin alınması ilə nəticələnir.

Həmçinin tərkibində allil-, propargil- və allilpropargil qrupları saxlayan halogenidlər əsasında müvafiq doymamış spirtlərin, xorhidrinlərin, qlisidil efirlərinin, dietilaminospirtlərin, tiiranların, silisiumlu üzvi birləşmələrin alınmasının səmərəli üsulları nəzərdən keçirilib, bu birləşmələr əsasında polimerlərin və kompozit materiallarının alınmasına, onların tətbiq sahələrinin müəyyənləşdirilməsinə həsr olunan tədqiqat işlərinin nəticələri təhlil edilərək ümumiləşdirilib.

Kitab kimya sahəsi üzrə təhsil alan tələbələr, doktorantlar və elmi işçilər üçün nəzərdə tutulub.

"Tietanlar kimyası"

AMEA-nın Aşqarlar Kimyası İnstitutunun baş direktoru, akademik Vaqif Fərzəliyev və aparıcı elmi işçisi, kimya üzrə fəlsəfə doktoru Sabir Babayevin birgə müəllifi olduğu "Tietanlar kimyası" adlı monoqrafiya "Elm" nəşriyyatında çapdan çıxıb.

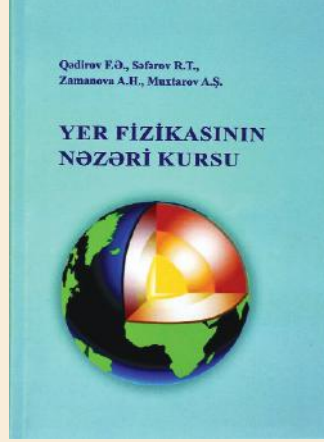

İnstitutun icraçı direktoru k.e.d., dosent Əfsun Sucayevin elmi redaktoru olduğu kitabda döndürülmüş heterotsiklik birləşmələr sinfinə mənsub olan tietanlar sahəsində tədqiqatların, o cümlədən müəlliflər tərəfindən aparılan tədqiqatların nəticələri ümumiləşmiş şəkildə verilib. Tietanların alınma üsulları, onların müxtəlif kimyevi reaksiyada çevrilmələri, bu reaksiyaların mexanizmləri araşdırılıb.

Monoqrafiyadan üzvi kimya sahəsində çalışan elmi işçilər, ali məktəb müəllimləri, doktorantlar, magistrantlar və digər kimyaçı mütəxəssislər faydalana bilərlər.

"Yer fizikasının nəzəri kursu"

Geologiya və Geofizika İnstitutunda "Yer fizikasının nəzəri kursu" kitabı çap edilib.

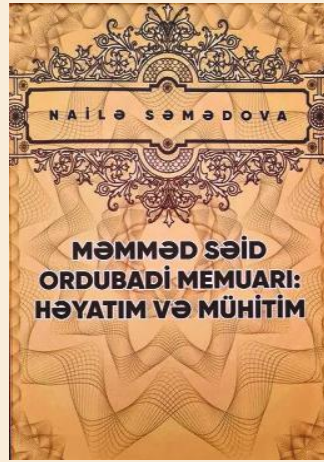
Nəşrin müəllifləri akademik Fəxrəddin Qədirov, y.e.f.d. Rafiq Səfərov, y.e.f.d. Aynur Zamanova və g.m.e.d. Abdulvahab Muxtarov, rəyçi Geologiya-minerologiya elmləri doktoru, professor Tofiq Əhmədovdur.

Kitab "Günəş sistemi və Yer haqqında ümumi məlumat", "Seysmologiya və dərinlik quruluşu", "Yerin qravitasiya sahəsi nəzəriyyəsinin əsasları", "Yerin istilik sahəsi", "Yerin maqnit sahəsi" və "Geodinamika" fəsillərindən ibarətdir.

Elmi əsərdə planetimizin müasir quruluşunu və mürəkkəb dinamikasını, eyni zamanda yerin formalaşmasını, inkişafını göstərən və son 4,5 milyard ildə baş verən fiziki proseslər haqqında bakalavr, magistr və digər gənc alim və mütəxəssislərə qısa nəzəri kurs təqdim edilir.

"Məmməd Səid Ordubadi memuarı: "Həyatım və mühitim"

AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun Şəxsi arxivlərin tədqiqi şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru Nailə Səmədovanın müəllifi olduğu "Məmməd Səid Ordubadi memuarı: "Həyatım və mühitim" adlı monoqrafiya çapdan çıxıb.

Monoqrafiyada XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi Məmməd Səid Ordubadinin "Həyatım və mühitim" memuarı əsasında yazıcının həyat və fəaliyyəti incələnməmiş, əsərin əlyazma və nəşr variantları müqayisə edilərək nüsxə fərqləri göstərilib, dövrün ictimai-siyasi, tarixi vəziyyəti təhlil edilib, sözügedən memuarın yazıcının romanları ilə əlaqəsi, eləcə də əsərin bir yazılı abidə kimi dili və bədii ifadə xüsusiyyətləri nəzərə çatdırılıb.

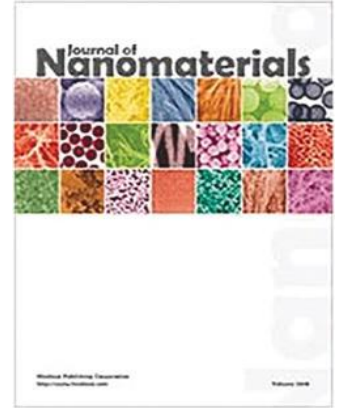
Qeyd edək ki, M.S.Ordubadinin 150 illik yubileyi münasibətilə nəşr olunan yeni monoqrafiyanın elmi redaktoru filologiya elmləri doktoru Paşa Kərimov, rəyçiləri filologiya elmləri doktoru, professor Tərlan Quliyev və filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Əzizəgə Nəcəfzadədir.

Akademik İradə Hüseynovanın həmmüəllifi olduğu məqalə impakt faktorlu jurnalda

Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) Biologiya fakültəsinin Biofizika və biokimyə kafedrasının müdiri, professor Rövşən Xəlilov və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti, Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun baş direktoru, akademik İradə Hüseynovanın həmmüəllifi olduğu "Yaşıl sintez, Gundelia tournefortii yarpaq ekstraktlarından istifadə etməklə qızıl nanohissəciklərinin xarakterizə edilməsi və onların nanotibbi (antibakterial, göbələk əleyhinə və sitotoksik) imkanlarının təyini" adlı məqalə "Web of Science" elmmetrik bazasına daxil olan "Journal of Nanomaterials" nəşrində yer alıb.

Məqalədə xərçəng xəstəliyi və antibiotiklərə qarşı rezistentliklə mübarizədə mühüm rol oynayan qızıl nanohissəciklərinin Gundelia tournefortii yarpaq ekstraktı ilə yaşıl sintezindən bəhs edilir.

Məqalədə aparılan tədqiqatlar nəticəsində əldə edilmiş qızıl nanohissəciklərinin (AuNP) bəzi bioloji xüsusiyyətləri müasir metodlar (Skanedici elektron mikroskop, UV spektrofotometr, XRD analiz və s.) əsasında araşdırılıb. Həmçinin qızıl nanohissəciklərinin patogen mikroorqanizmlərə qarşı antimikrob aktivliyi və xərçəng hüceyrələrinin böyüməsinin qarşısını alması müəyyən edilib.

Coğrafiyaçı alimin bibliografiyası çap olunub

AMEA-nın akademik Həsən Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun nəşri olan Hüseyn Xəlilovun bibliografiyası çapdan çıxıb.

Coğrafiya İnstitutunun Geomorfologiya və təbii risklər şöbəsinin sabiq şöbə müdiri, coğrafiya elmləri doktoru, mərhum professor Hüseyn Xəlilovun bibliografiyasına həsr olunmuş kitabça nəşr olunub.

Bibliografiyada görkəmli coğrafiyaçı alimin həyatının, elmi, elmi-təşkilati, pedaqoji və ictimai fəaliyyətinin əsas mərhələləri əks olunub.

Kitabça elmi işçilər, coğrafiya və geologiya sahəsində çalışan mütəxəssislər və elmin tarixi ilə maraqlananlar üçün nəzərdə tutulub.

"Dünya Enerji Trilemma indeksi üzrə beynəlxalq reytinglərdə Azərbaycanın mövqeyinin yaxşılaşdırılması istiqamətləri"

AMEA-nın İqtisadiyyat İnstitutunun Regional inkişaf və təbii sərvətlərdən istifadə problemləri şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Nəsimi Əhmədovun "Dünya Enerji Trilemma indeksi üzrə beynəlxalq reytinglərdə Azərbaycanın mövqeyinin yaxşılaşdırılması istiqamətləri" kitabı çapdan çıxıb.

İqtisadiyyat İnstitutunun Elmi şurasının qərarı ilə çap edilən nəşrin rəyçiləri iqtisad elmləri doktoru, professorlar Tərbiz Əliyev və Hacıağa Rüstəmbəyovdur.

Monoqrafiyada Dünya Enerji Trilemma indeksi üzrə beynəlxalq reytinglərdə enerji resurslarından istifadə göstəriciləri üzrə Azərbaycanın mövqeyinin yaxşılaşdırılması istiqamətləri tədqiq edilib. Tədqiqat əsərində Dünya Enerji Trilemma indeksinin hesablanması metodoloji əsasları, subindekslərin xüsusi çəkilişi, informasiya mənbələri, indeksin ümumi inkişaf meylləri, indeks və subindekslər üzrə Azərbaycanın reyting sıralanmasındakı yeri, qiymətləndirmə ballarının hesablanması xüsusiyyətləri tədqiq edilir. Habelə Azərbaycanın son 21 il ərzində irəliləyiş əldə etdiyi hər bir göstərici üzrə keçdiyi yollar bir sıra ölkələrlə müqayisəli şəkildə nəzərdən keçirilir, üstün və zəif cəhətləri qiymətləndirilir, əldə edilmiş nəticələr əsasında hökumətə, indeksi hazırlayan təşkilatlara, iqtisadçılara təklif və tövsiyələr verilir.

Monoqrafiya elmi işçilər, doktorantlar, ali məktəb müəllimləri, tələbələr, tədqiqatçılar, mütəxəssislər, elmin və iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində məşğul olan və enerji resurslarından səmərəli istifadə məsələləri ilə maraqlanan geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulub.

Sonda tədbir iştirakçılarında təltifnamələr təqdim edilib.

Отвечать вызовам новейшего времени

Новые реалии ставят перед учеными новые задачи

В начале марта в Институте литературы имени Низами Гянджеви состоялась встреча и.о. президента НАНА, академика Арифа Гашимова с генеральными и исполнительными директорами, а также учеными секретарями научных учреждений Отделения гуманитарных наук (ОГН).

Открывая мероприятие вступительным словом, вице-президент НАНА, председатель Ученого совета отделения, академик Иса Габиббейли проинформировал присутствующих, что в прошлом году деятельность сотрудников учреждений ОГН охватывала различные области гуманитарных наук, полученные ими результаты нашли отражение в более чем 2 тыс. статей и тезисов (20 - в журналах с импакт-фактором), а также в более чем 200 книгах, монографиях, учебниках и учебных пособиях.

Опираясь на современные подходы

По словам академика Габиббейли, хотя в отделении ведутся важные исследования в сфере литературы, фольклора, искусства, памятников материальной культуры Азербайджана и т.д., полученные результаты подвергаются двойным стандартам со стороны международных журналов с импакт-фактором, что негативно сказывается на показателях ученых Отделения гуманитарных наук, отражающих количество публикаций в авторитетных научных изданиях. По словам вице-президента, из-за этой проблемы на труды сотрудников ОГН мало ссылаются в зарубежных изданиях.

Озвучив свои предложения по решению указанных проблем, он акцентировал свое внимание на необходимости в создании центра для вычисления индекса цитирования статей отечественных ученых, опубликован-

ных внутри страны, а также предложил издавать в НАНА журнал на английском и русском языках, который будет охватывать отделения гуманитарных и общественных наук.

Говоря о международных связях отделения, оратор сообщил, что тесное сотрудничество налажено с научными центрами Турции, Китая, Пакистана, стран Центральной Азии, а также подчеркнул, что в скором времени в Институте литературы будет открыт Центр Мехмета Акифа Эрсоя.

Затем выступил академик Ариф Гашимов, который отметил, что в научных учреждениях и организациях Отделения гуманитарных наук НАНА осуществляются важные мероприятия, нацеленные на изучение и пропаганду древней и богатой культуры, литературно-художественной мысли, памятников материальной и нематериальной культуры, языка и фольклора Азербайджана, а также богатого наследия видных деятелей культуры, и эти исследования опираются на современные теоретико-методологические подходы. По словам академика Арифа Гашимова, с точки зрения служения национальной государственности важную стратегическую сферу деятельности ученых, занятых в области гуманитарных наук, должна составлять идеология азербайджанства, основу которой заложил общенациональный лидер Гейдар Алиев.

Сохранять национальную идентичность

По словам и.о. главы НАНА, современные вызовы новейшего времени и социально-экономическое и культурно-нравственное развитие республики в соответствии с новыми реалиями определили перед сферой гуманитарных наук новые задачи. "В области гуманитарных наук, - сказал он, - необходимо осуществлять мероприятия, нацеленные на

разработку научно-теоретических основ идеологии азербайджанства и аспектов мультикультурализма на уровне современных требований, более концептуальные исследования, опирающиеся на точные научные источники, и пропаганду связанных с культурой Азербайджана реалий в условиях информационной войны, а также на сохранение национальной идентичности.

В то же время важными задачами являются оптимальное использование культурных ресурсов при восстановлении освобожденных от оккупации территорий, увеличение возможностей функционирования азербайджанского языка в условиях глобализации, транслитерация, перевод и изучение древних рукописей, защита национальных ценностей, развитие фольклористики, изучение новых техно-культурологических процессов в интернет-среде, расширение междисциплинарных связей между культурологическими, антропологическими, психологическими и социологическими исследованиями и т.д."

Для достижения этих задач, по мнению академика Гашимова, результаты, полученные учеными, занятыми в этих отраслях науки, и претворяемые ими в жизнь культурные программы должны быть в первую очередь направлены на поиск более оптимальных путей стабилизации традиций государственности в национальном мышлении и мобилизации национально-нравственных ценностей для нашего современного развития: для этого необходимо координировать научную деятельность ученых и специалистов, занятых в гуманитарной и общественной сферах, и проводить научные исследования, нацеленные на решение комплексных проблем.

Посредством инновационных моделей

Далее академик Ариф Гашимов коснулся проблем, стоящих перед отдельными отраслями науки в связи с глобальными вызовами современности, а также национально-нравственными и национально-культурными требованиями. По его словам, необходимо расширить исследования в области литературоведения, в особенности в сфере изучения богатого наследия гениального азербайджанского поэта Низами Гянджеви на уровне современных теоретико-методологических требований, а также пропагандировать подходы, содержащие в себе общечеловеческие и национальные ценности: "Наряду с этим должны реализовываться конкретные мероприятия по сбору, систематизации и каталогизации азербайджанского фольклора, особенно по развитию социально-антропологической фольклористики. Также необходимо развивать музееведение посредством применения инновационных моделей и ИКТ, совершенствовать исследования в области архитектуры и искусства".

В заключение своего выступления академик Ариф Гашимов сообщил, что в научных учреждениях и организациях гуманитарного профиля НАНА имеется достаточно богатый научный потенциал, который нужно еще более расширить - необходимо направить все усилия на проведение исследований в области гуманитарных наук на уровне современных требований.

(продолжение на стр. 14)

Традиции из глубины веков

стр. 14 ⇨

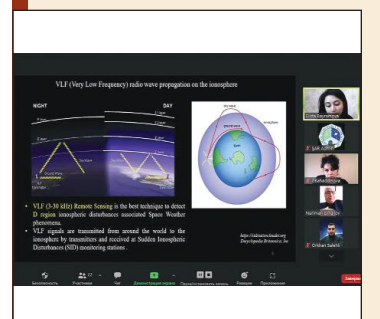
Выйти на качественно новый этап развития

стр. 15 ⇨

"Театральная жизнь Баку"

стр. 16 ⇨

Параметры глубины

стр. 16 ⇨

Отвечать вызовам новейшего времени

Новые реалии ставят перед учеными новые задачи

(начало на стр. 9)

Отметим, что в ходе этой встречи выступили председатель Союза свободных профсоюзов НАНА, профессор Габиль Гурбанов, генеральные директора институтов фольклора, академик Мухтар Иманов, рукописей, академик Теймур Керимли, архитектуры и искусств, член-корреспондент НАНА Эртегин Саламзаде, языковедения, профессор Надир Мамедли и Дома-музея Гусейна Джавида, доктор филологических наук Гюльбенлиз Бабаханлы. Они озвучили свои предложения по вопросам расширения участия сотрудников отделения в проектах, оснащения Института рукописей оборудованием для электронизации рукописей, создания национальной наукометрической базы, подготовки специализированных кадров и т.д.

Подводя итог мероприятию, и.о.президента НАНА отметил, что выдвинутые предложения будут внесены в проект "Стратегии развития азербайджанской науки в 2022-2030 гг.", поздравил сотрудников отделения с наступающим праздником Новруз байрамы и пожелал всем успехов.

Спустя всего несколько дней после встречи академика Ариффа Гашимова с гуманитариями, состоялась его встреча с генеральными и исполнительными директорами и учеными секретарями научных учреждений Отделения наук о Земле (ОНЗ).

Открыв ее, генеральный директор Института геологии и геофизики, академик Акиф Ализаде сообщил, что встреча посвящена обсуждению текущего состояния учреждений, которые входят в Отделение наук о Земле, существующих проблем и проводимых исследований, перспективных планов и модернизации научных исследований.

Напомним о ранее проведенных встречах академика Ариффа Гашимова с учеными других научных отделений Академии наук, академик Акиф Ализаде подчеркнул, что встречи с руководящими лицами и учеными на местах и ознакомление

с существующими проблемами имеют большое значение для организации научных исследований и получения важных достижений.

Ученые Отделения наук о Земле, продолжил он далее, всегда готовы принимать активное участие во всех мероприятиях, реализуемых для развития НАНА и азербайджанской науки в целом, и делиться многолетним опытом.

Обеспечить устойчивую преемственность

В своем выступлении академик Ариф Гашимов сообщил, что при учреждении Национальной академии наук Азербайджана в 1945 году одной из основных поставленных задач было исследование природных ресурсов нашей страны, и исследования в области геологии и геофизики, разработки нефтяных и газовых месторождений, сейсмологии и географии, альтернативной энергетики, природных ресурсов, охраны окружающей среды, проблем Каспийского моря, экологии и т.д., которые составляют основу научной деятельности Отделения наук о Земле, играют важную роль в развитии азербайджанской науки и республики в целом.

Отметив, что Отделение наук о Земле выросло из выдающихся ученых, вошедших в историю как азербайджанской, так и советской науки, он особо подчеркнул, что сотрудники ОНЗ обладают большим научным потенциалом - так, еще в 2011 году на Общем собрании НАНА академик Акиф Ализаде озвучил четыре важных предложения, связанные с комплексными исследованиями, которые будут вестись в Отделении наук о Земле, что, в свою очередь, сказалось на достижениях, полученных отделением за последние годы.

А коснувшись разработки проекта "Стратегии устойчивого развития науки в Азербайджанской Республике на 2022-2030 годы", академик Гашимов отметил, что в документе нашли отражение и важные предложения, выдвинутые от-

делением. "Необходимо сохранить научный потенциал, поддерживать научные школы и обеспечить устойчивую преемственность науки", - заключил и.о.главы НАНА.

О том, что отделение обладает сильным научным потенциалом, для сохранения которого в последние годы молодые сотрудники направляются за счет грантовых проектов в международные академические центры для прохождения практики, рассказал выступивший на мероприятии вице-президент НАНА, председатель Ученого совета отделения, академик Ибрагим Гулиев.

Встречи будут регулярными

Сказав, что происходящие сегодня изменения климата выявили ряд геологических проблем, академик Гулиев отметил, что в проведении соответствующих исследований и поисках решения этих проблем большая ответственность лежит на ученых, занятых в сфере наук о Земле. А затронув проблемы Отделения наук о Земле, он сообщил, что для проведения актуальных исследований в области водных ресурсов республики, климатологии и т.д. возникла необходимость в соответствующем оборудовании и организации специальной лаборатории.

Также он озвучил свои предложения по расширению связей между НАНА и ОАО "Азеркосмос", финансированию экспедиций и т.д. Отметим, что в ходе встречи также выступили генеральные директора институтов нефти и газа, академик Фахраддин Гадиров, географии, доктор географических наук Закир Эминов, Естественно-исторического музея, доктор филологии по биологии Тариэль Эйбаев, Республиканского центра сейсмологической службы, член-корреспондент НАНА Гурбан Етирмишли. Ученые рассказали об исследованиях, которые ведутся в руководимых ими учреждениях в таких сферах, как воздействие изменения климата на экологию, сбор выпускаемого в воздух углекислого газа и его хранение в скважинах, изменение уровня Каспийского моря, геодинамические процессы, сейсмические станции, которые установлены и планируется установить за счет международных грантовых проектов, и т.д., а также озвучили свои предложения.

Итог встрече подвел академик Ариф Гашимов, отметивший, что подобные встречи будут проводиться регулярно, и пожелал сотрудникам отделения успехов в научно-исследовательской работе.

Традиции из глубины веков

Празднование Новруза на государственном уровне является свидетельством нашего глубокого уважения к национальным корням

По инициативе Института археологии, этнографии и антропологии и поддержке Всемирного центра тюркологии в главном здании НАНА состоялась международная научная конференция "Место Новруза в обрядовой системе тюркских народов".

Предваряла мероприятие выставка в фойе, посвященная весеннему празднику. Открывая конференцию, вице-президент НАНА, генеральный директор Института востоковедения имени З.М.Буниязова, академик Говхар Бахшалиева отметила, что тюркские народы на протяжении истории объединяли многие ценности, и особое место среди этих ценностей занимает праздник Новруз. "Традиция, унаследованная от наших великих предков, - подчеркнула она, - с большой торжественностью отмечается и поддерживается веками всеми тюркскими народами, в том числе, и Азербайджаном".

Защищая культурное наследие

Выступивший затем генеральный директор Института археологии, этнографии и антропологии (ИАЭА), доктор исторических наук, профессор Аббас Сеидов отметил, что неотъемлемой частью жизни человека с давних пор являются сезонные обряды, именно поэтому мы ежегодно празднуем Новруз. По словам профессора, сегодня страны мира стараются лучше узнать друг друга, найти точки соприкосновения в своих моральных ценностях и уважать эти ценности.

"В результате напряженной работы первого вице-президента Азербайджанской Республики, посла доброй воли ЮНЕСКО и ИСЕСКО Мехрибан Алиевой на посту главы Фонда друзей азербайджанской культуры с 1995 года, - отметил Сеидов, - по защите культурного наследия, с 2003 года наш мугам, затем ковры, тар, ашугское искусство, национальная игра човган, кялагаи, долма, праздник Новруз были включены в Репрезентативный список нематериального культурного наследия человечества ЮНЕСКО. Безусловно, это один из наиболее успешных шагов, предпринятых в этом направлении".

Из Репрезентативного списка ЮНЕСКО

Напомним также, что 19 июня 2013 года по случаю 20-летия членства Азербайджана в ЮНЕСКО в Париже были представлены каменные фигуры барана и лошади, датируемые XII-XIII в.в., обнаруженные в результате археологических раскопок в Товузском районе. "Эти фигуры, отражающие древнюю тюркскую историю, выставлены во дворе штаба ЮНЕСКО. Кроме того, в этом почетном списке и Девичья башня, Ичери Шехер, Дворец Ширваншахов и Гобустанский историко-художественный заповедник", - резюмировал гендиректор ИАЭА.

О празднике Новруз следует сказать особо. Как известно, он был включен в Репрезентативный список нематериального культурного наследия человечества ЮНЕСКО в Абу-Даби не так давно - в 2009 году, а в соответствии с решением 64-й сессии Генассамблеи ООН от 24 февраля 2011 года 21 марта был утвержден Международным днем Новруз. К проекту резолюции, инициированному Азербайджаном, присоединились Казахстан, Кыргызстан, Афганистан, Таджикистан, Турция, Албания, Индия, Иран, Туркменистан и Македония.

При участии дипломатов

И потому в международной конференции, которая состоялась в НАНА, приняли участие дипломаты, аккредитованные в нашей стране - чрезвычайные и полномочные послы Казахстана Сержан Абдыкаримов, Кыргызстана - Кайрат Османалиев, Узбекистана Бахром Ашрафханов, Туркменистана Мекан Ишангулиев, представитель Бакинско-офиса Турецкой Республики Северного Кипра Мустафа Кемаль Беззбайрам, а также депутат Милли Меджлиса, доктор политических наук, профессор Хикмет Бабаоглу, который заявил, что празднование Новруза на государственном уровне является свидетельством нашего глубокого уважения к национальным корням, традициям, историческому прошлому и нашим незлым связям.

Отметим, что в ходе мероприятия, кроме пленарных докладов, были показаны видеоролики, отражающие традиции Новруза в Казахстане, Кыргызстане, Узбекистане и Туркменистане. А в завершение форума воспитанники Бакинско-офиса центра детского творчества были награждены почетными дипломами за работы, представленные на выставке.

На основе облачной платформы

В Институте систем управления НАНА состоялась церемония открытия проекта "Цифровое образование в Шуше", который должен будет завершиться 30 апреля. Мероприятие состоялось при организационной поддержке Ассоциации молодых учителей Азербайджана (АМУА).

Открывая встречу, председатель ассоциации Руфат Асададзе отметил, что основной целью проекта, реализуемого при финансовой поддержке Агентства государственной поддержки неправительственных организаций Азербайджанской Республики, является развитие у учителей способности использовать систему управления обучением на основе облачной платформы Google Workspace for Education, содержащую инструменты на базе облачных технологий для начальных и средних школ, высших учебных заведений а также организаций, которые занимаются домашним обучением. Затем эксперт более подробно рассказал о проекте, который планируется реализовать в Шуше в 2022

году, подчеркнул его важность и ответил на вопросы участников.

О важности подготовки высококвалифицированных кадров в соответствии с требованиями времени и готовности Института систем управления поддерживать школьных педагогов заявила научный сотрудник и докторант института Сайяра Гидаятзаде.

Отметим, что из трехсот педагогов, подавших заявку на участие в проекте, были отобраны и привлечены к обучению всего пятьдесят.

Выйти на качественно новый этап развития

Академик Ибрагим Гулиев: Наука должна быть национальным приоритетом

В 2025 году Национальной академии наук Азербайджана (НАНА) исполнится 80 лет. Главное научное ведомство страны сыграло выдающую роль в развитии Азербайджанского государства и национального самосознания.

В последнее столетие особого развития достигли нефтяная и нефтехимическая наука и промышленность, заслуженно снискавшие Азербайджану славу нефтяной академии СССР и сыгравшие ключевую роль в снабжении фронтов Великой Отечественной топливом и материалами, оказавшими, в свою очередь, решающее значение в деле разгрома фашизма. Трудно переоценить и роль блестящих работ в литературоведении, истории и этнографии - это только малая часть важнейших научных результатов, которых добилась азербайджанская наука. Своими мыслями об этом и о многом другом с нашими читателями поделился вице-президент НАНА, академик Ибрагим Гулиев.

Вчера, сегодня, завтра нашей науки

- Предлагаю разделить наше интервью на три больших блока - вчера, сегодня, завтра. И начнем с истории.

- Напомним, что наибольших успехов в своей новейшей истории наука, образование и культура добивались, когда официально были национальными приоритетами. Быть ученым и педагогом считалось почетным и престижным, в стране безраздельно господствовал культ образованного человека. Государство официально формулировало вызовы и обеспечивало их неукоснительное выполнение. Отметим только наиболее существенные достижения науки, удостоенные государственных наград (Ленинских, Сталинских, Государственных премий СССР и Азербайджана). В области физики - это оригинальные исследования по определению структуры и энергетических спектров, механизмов и моделей переноса различных модификаций селена и теллура, на основе которых в СССР была создана крупная специализированная отрасль промышленности по массовому производству селеновых приборов. В области математики - в результате классических исследований были достигнуты существенные успехи, которые в научной терминологии (литературе) получили имена своих авторов, азербайджанских ученых. В области химии были разработаны и внедрены в крупном масштабе каталитический синтез кумола, высокооктанового компонента авиабензина, что позволило обеспечить фронт в годы Великой Отечественной войны бензином высших марок для авиации. Кроме того, разработаны фундаментальные основы химической технологии и кинетики, на основе которых создана теория рециркуляционных процессов, оказавшая огромное влияние для оптимизации химико-технологических комплексов и интенсификации химических процессов. Синтезированы и разработаны технологии получения присадок, значительно улучшающие свойства смазочных масел и их эксплуатационные свойства, организовано их промышленное производство. В науках о Земле научно обоснованы

и открыты совместно со специалистами нефтяной промышленности месторождения нефти и газа мирового класса - "Нефт дашлары", "Азери"- "Чыраг"- "Гюнешли", "Шахдениз", "Бахар", "Абшерон", "Зафар-Машал" и другие. В недрах Азербайджана, вопреки принятым представлениям, установлены большие предельные глубины генерации и сохранения углеводородов, что существенно, в несколько раз, расширяет ресурсную базу нефти и газа.

Необратимое разрушение

- Известно, что в результате классических исследований такого феномена природы, как грязевой вулканизм, азербайджанские ученые стали безусловными мировыми лидерами.

- Совершенно верно. Опубликованный впервые в мире на трех языках "Атлас грязевых вулканов мира" - убедительное подтверждение сказанного. Разработаны теоретические основы, методика и аппаратура морских геохимических исследований и впервые в мире обнаружены и детально изучены субмаринные газогидраты в жерлах грязевых вулканов. Далее, в сфере биологических и медицинских наук проведены фундаментальные исследования в области систематики, географии высших растений Кавказа, создано новое научное направление - растительное ресурсоведение. Проведены фундаментальные исследования в области микрофлоры Азербайджана, разработаны методы борьбы с вилитом и томозом хлопчатника, паразитными грибами виноградной лозы. Проведены оригинальные исследования в области фотосинтеза, получившие мировое признание, заложены основы нового научного направления в области энергетики почв. Разработаны и усовершенствованы методы лечения злокачественных опухолей органов опорно-двигательного аппарата, молочной железы и ряда других органов.

- Что мы имеем сегодня?

- К сожалению, сегодня азербайджанская наука находится в состоянии худшем, чем когда-либо за всю историю своего существования. Произошло необратимое разрушение целых научных и педагогических школ. Потеряна преемственность в развитии науки. До критической черты упал престиж ученого. Главными причинами этого являются плохое управление в сфере науки, отсутствие реальных реформ и недопустимо низкое финансирование. Не хочется приводить данные об оскорбительной зарплате кандидатов и докторов наук, об отсутствии современного оборудования, недостаточности международного обмена. Эти факты хорошо известны. Кроме чувства унижения эти примеры ничего не добавляют. На протяжении уже более 30 лет Национальная академия наук Азербайджана фактически ведет борьбу за выживание. Еще более бедственное положение сложилось в отраслевой науке. В

результате непродуманных реформ в последние десятилетия значительная часть отраслевой науки разрушена, приватизирована и бесследно исчезла. Резко сократились бюджетное финансирование и численность исследователей. Не лучшим образом обстоят дела и в вузовской науке, где сосредоточен значительный потенциал. Достаточно обратиться к любой поисковой системе в Интернете, чтобы понять, что количество публикаций наших ученых в престижных журналах катастрофически низкое, уровень их цитируемости сопоставим с таковыми в странах третьего мира.

Отставание по ключевым направлениям

- Можете ли вы проиллюстрировать сказанное цифрами?

- Пожалуйста. Азербайджан в различных рейтингах находится на следующих позициях: по населению - на 91-м месте, по валовому внутреннему продукту (ВВП) - на 90-м, по ВВП на душу населения - на 95-м, по бюджету - на 93-м, индексу человеческого развития - на 88-м месте, уровню образования - на 87-м, научно-исследовательской активности - на 83-м, глобальному инновационному индексу - на 80-м месте. В целом, в соответствии с этими ключевыми показателями в мировом рейтинге, наука Азербайджана из 240 стран оказалась на 93-м, не очень почетном месте.

- А что говорит мировая статистика?

- По данным мировой научной статистики, в рейтинге затрат на исследования и разработки, приходящихся на одного исследователя, первое место занимает Швейцария (406,7 тыс. USD), второе - США (359,9 тыс. USD), Китай на 8-м месте (266,6 тыс. USD), а Россия - на 47-м (93 тыс. USD). Расходы же на одного исследователя в Азербайджане составляют порядка 10 тыс. долларов. Все это способствует падению общественного престижа науки и ученого, сокращению численности профессиональных научных кадров. На фоне общего увеличения числа ученых в мире в 2014-2018 гг. на 20%, число исследователей в Азербайджане сократилось с 16 337 до 14 732 (-10%), в том числе, с 5 тыс. 557 до 4 тыс. 957 в области естественных наук, с 2 тыс. 621 до 1 тыс. 858 в технических науках, с 917 до 803 в аграрной науке. Эти цифры приобретают особую остроту в области естественных и технических наук, где численность ученых по естественным наукам уменьшилась с 573 до 414 (-28%), а ученых по техническим наукам - со 182 до 121 (-33,5%).

- Естественно, что такое положение дел не может удовлетворять общество, тем более после победоносной Отечественной войны, когда соревнование ведется уже в интеллектуальной сфере?

- Абсолютно с вами согласен.

Поэтому в последнее время в средствах массовой информации идет активная полемика о состоянии азербайджанской науки и необходимости ее реформирования. Мировой научный процесс не стоит на месте. Когнитивные и смарт-технологии, самообучающийся искусственный интеллект, возможности сверхбыстрой обработки огромных баз данных (Big Data), достижения геной инженерии, процесс глобализации и возможность мгновенного распространения научной информации уже вывели мировую науку на качественно новый этап развития. Именно по этим ключевым направлениям наблюдается резкое отставание, и Азербайджан находится в печальном соседстве со странами третьего мира. Поиск места НАНА в мировом научном процессе, оценка ее научного потенциала и возможностей, определение оптимальных сценариев ее развития необходимо рассматривать как важнейшую задачу государства. В то же время некоторые проблемы, вызванные объективными и субъективными причинами, препятствуют развитию НАНА и азербайджанской науки в целом, снижают уровень воздействия науки на социально-экономическое развитие страны, мешают ей занимать свое место в мировой науке. Некоторые из этих проблем могут быть решены своими силами, в рамках Национальной академии наук, в то время как другие, из-за объема финансирования и сложности вопроса, требуют участия государства.

Главное условие - повысить эффективность исследований

- Как бы вы определили основные пути реализации этих задач?

- Первое. Как мы уже показали ранее, наибольших успехов азербайджанская наука добивалась, когда государство четко формулировало свои заказы. Сегодня эти вызовы формулируются расплывчато, в общем виде, часто Академии наук отводится далеко не ключевое место. У государственных органов нет четкого представления о возможностях, роли и месте науки в изучении и решении различных экономических, социальных, культурных и других вопросов.

Второе. Сегодня проведение научных исследований по всему фронту науки неэффективно и не соответствует финансовому и материальному обеспечению. По уровню финансирования (0,18 от ВВП) Азербайджан занимает 102-е место среди 179 стран.

Третье. На протяжении многих лет стиль управления наукой и организационная структура науки в НАНА оставались неизменными, не соответствующими динамическому развитию страны. Принцип организации научных исследований в рамках существующих однопрофильных научных учреждений не отвечает требованиям дня. Осуществление структурных реформ в институтах, оптимизация их раздутых штатов, ликвидация неэффективных или дублирующих друг друга структур также практически неэффективны.

Четвертое. В НАНА существуют серьезные перекосы в формировании оптимального баланса между фундаментальными и прикладными, естественно-техническими и общественно-гуманитарными науками, определении основных направлений научных исследований на основе действительных потребностей страны, планировании и мониторинге научных работ, оценке и внедрении их результатов. Отчеты и наукометрические показатели как научных учреждений, так и ученых, должны быть доступны общественности.

Также важно учесть, что если сегодня начать осуществление необходимых реформ, в том числе, для самофинансирования научных учреждений, правовых, административных и организационных мер, первый положительный эффект может быть достигнут через 4-5 лет. Руководство НАНА не снимает с себя вину в сложившейся ситуации, но существуют и более существенные проблемы, которые оно не в состоянии решить. К сожалению, сегодня наука и технологии, в отличие от 40-60-х годов прошлого века, не являются приоритетными направлениями в государственной политике - несмотря на декларативные заявления.

- Как, по вашему мнению, можно повысить эффективность научных исследований?

- Необходимо создание благоприятных условий для коммерциализации науки, изменение архаичного законодательства о внебюджетных средствах, обеспечение полной свободы научных предприятий в использовании заработанной прибыли, увеличение финансовой независимости и повышение ответственности руководителей научных коллективов.

Выдающемуся ученому-геологу посвящается

В России состоялось открытие лаборатории имени Фармана Салманова

В Северо-Арктическом федеральном университете имени М.Ломоносова в Архангельской области России состоялось открытие научной лаборатории имени известного азербайджанского геолога, видного научного деятеля, доктора геолого-минералогических наук, Героя Социалистического Труда, нашего легендарного соотечественника Фармана Салманова.

В церемонии открытия приняли участие ректор университета, доктор философских наук, профессор Елена Кудряшова, заместитель председателя правительства Архангельской области, министр экономического развития Виктор Иконников, депутаты областной Думы и представители азербайджанской диаспоры.

На мероприятии было отмечено, что в создании лаборатории имени Фармана Салманова, оснащенной современным оборудованием, заслуга не только руководства российского университета, но и руководителя региональной общественной организации "Азербайджанская диаспора Архангельской области" Тарлана Гасымова.

Выступая на церемонии открытия, профессор Кудряшова назвала важным событием открытие в возглавляемом ею вузе лаборатории имени выдающегося геолога, азербайджанца Фармана Салманова, открывшего месторождения нефти и газа в Западной Сибири. А заместитель губернатора и председателя правительства Архангельской области Виктор Иконников в своем выступлении рассказал о российско-азербайджанских двусторонних отношениях, от-

метив, что Архангельская область имеет связи с Азербайджаном, которые успешно развиваются в рамках межрегионального сотрудничества.

В свою очередь, инициатор создания лаборатории имени Фармана Салманова в Северо-Арктическом федеральном университете, руководитель азербайджанской диаспоры Архангельской области Тарлан Гасымов в своем выступлении отметил, что с момента создания диаспора тесно сотрудничает с федеральным университетом и полна решимости внести свой вклад в развитие плодотворных межгосударственных связей.

Отметим, что во время мероприятия было зачитано поздравительное письмо Чрезвычайного и Полномочного посла Азербайджана в России Полада Бюльбюльоглу. Затем состоялось официальное открытие лаборатории, после которой в формате видеоконференции сотрудник Государственного комитета Азербайджана по работе с диаспорой Руслан Гулиев, проректоры Азербайджанского государственного университета нефти и промышленности и Российского государственного геологоразведочного университета им. С.Орджоникидзе, а также ученые и специалисты в области нефти и газа выступили с докладами.

Состоялась очередная внемузейная встреча в связи с Годом города Шуша

В связи с Распоряжением Президента Азербайджанской Республики Ильхама Алиева об объявлении 2022 года Годом города Шуша в Азербайджанской Республике в рамках проекта "Отражение нашего историко-культурного наследия в экспонатах Национального музея истории Азербайджана" состоялась очередная встреча с сотрудниками Отдела инноваций и образовательных программ музея.

По приглашению кружка "Юный гид" Республиканского центра развития детей и молодежи (РЦРДМ), действующего в Республиканской гуманитарной гимназии им. С.К. Пишевари, сотрудники отдела инноваций и образовательных программ музея Ганира Гафарлы и Кюбра Дадашева организовали мероприятие с проведением лекции. Г.Гафарлы прочитала лекцию на тему "Отражение нашего историко-культурного наследия в экспонатах Национального музея истории Азербайджана". В лекции, сопровождаемой показом слайдов, была представлена подробная информация о материалах, отражающих историю, культуру и этнографию Карабаха и Шуши, хранящихся в фондах НМИА, а также об экспозиции и фондах музея. В ходе мероприятия был продемонстрирован серебряный пояс конца 19 века Карабахского региона, который представил кружок "Юный гид". Лекция вызвала у учащихся большой интерес.

В завершение руководитель кружка Гюнель Гулиева поблагодарила сотрудников музея, отметив, что подобные мероприятия имеют большое значение, и интенсивность музейно-школьных отношений играет важную роль в росте патриотического поколения.

Параметры глубины Молодые ученые-астрофизики изучили влияние геомагнитных бурь

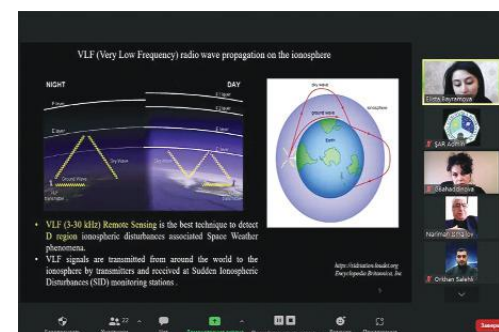
В Шамахинской астрофизической обсерватории имени Н.Туси состоялась очередная семинар Совета молодых ученых и специалистов. Открывая мероприятие, доктор философии по астрономии Гюнель Бахадинова поприветствовала участников и проинформировала их о повестке дня.

Затем сотрудник отдела космической плазмы и гелиогеофизических проблем ШАО Элиста Байрамова выступила с докладом "Исследование влияния геомагнитных бурь на слой D ионосферы радиоволнами сверхнизкой частоты". Отчет специалиста охватывал глубину DLPT (D-слой) VLF (Very Low Frequency) волн пяти геомагнитных бурь, которые произошли 4 сентября и 11 октября 2008 года, 29 мая и 4 августа 2010 года, а также 25 октября 2011 года.

Кроме того, в докладе раскрыт учет влияния параметра Preparation Time Depth - время формирования слоя D. Для установки параметра был отправлен приемник AWESOME с передатчика ГБЗ, работающего на стабильной частоте 19,6 кГц в Анторне (54,91 м, 3,27°) и установленного в астрофизической обсерватории (40,78°, 48,59°). Параметр глубины DLPT рассчитывался для каждого урагана за четыре дня до и четыре дня после урагана, и для каждого события была получена девятидневная вариация параметра.

Для двух событий геомагнитных бурь (4 сентября 2008 г. и 25 октября 2011 г.) параметр глубины DLPT показал увеличение в основной фазе урагана, а для двух других ураганов (29 мая 2010 г., 4 августа 2011 г.) - в фазе урагана восстановительной фазы, только для одного ураганного события (11 октября 2008 г.) наблюдалось уменьшение параметра в главной фазе урагана. Увеличение параметра глубины DLPT указывает на уменьшение амплитуды сигнала в результате увеличения уровня ионизации слоя D во время урагана, т.е. сигнал сильнее поглощается. В целом было обнаружено, что каждый ураган по-разному влияет на слой D.

В завершение состоялись широкие обсуждения темы и даны ответы на вопросы.

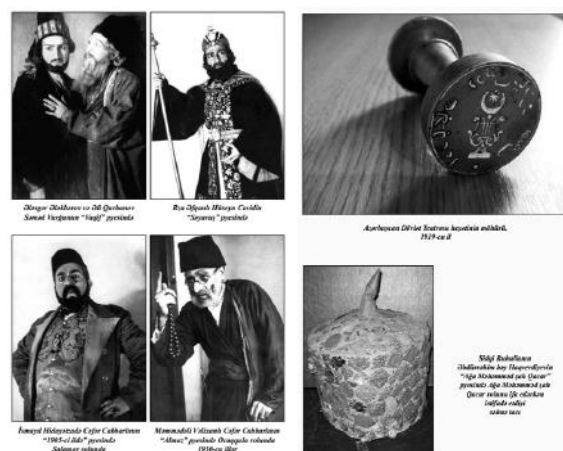
"Театральная жизнь Баку"

Март для нашей страны знаменит не только Международным женским днем и празднованием Новруз байрамы. Каждый год 10 марта мы отмечаем годовщину со дня основания национального театра. В этом году - в 149-й раз.

Создание национального театра в Азербайджане в 70-х годах XIX века было большим событием в истории нашей культуры. 10 марта 1873 года труппа любителей театра Бакинского реального училища поставила комедию М.Ф.Ахундаде "Приключения везира Ленкоранского ханства". Большую роль в этой почетной работе сыграли Г.Зардаби и Н.Везиров. Этот спектакль и положил начало национальному театру в Азербайджане.

Одним из изданий Национального музея истории Азербайджана является каталог "Театральная жизнь Баку" (Баку, 2013, 212 с.). Научным редактором каталога, в котором представлены материалы из фондов Национального музея истории Азербайджана, касающиеся таких государственных театров, как академический национальный драматический театр, русский драматический имени Самеда Вургуня, кукольный имени Абдуллы Шаига, ТЮЗ, музыкальный, оперы и балета, а также основанных в годы независимости Бакинского муниципального театра (1992 г.) и театра "Планета Парни из Баку - КВН" (2000 г.), которые и сегодня радуют бакинскую публику своими интересными представлениями, является академик Наила Велиханлы, авторы текста - Н.Велиханлы, доктор философии по истории Зарифа Дулаева.

Материалы, отраженные в каталоге, в основном, представляют собой различные фотографии, афиши и программы, а также редкие экспонаты - личные

вещи театральных деятелей, элементы декораций и реквизитов. Экспонаты, несомненно, представляют большой интерес в плане изучения репертуара театров, определения их точных названий в разное время, а также - кому и когда были посвящены бенифисы и юбилеи.

Среди редких экспонатов, хранящихся в музее и по сей день считающихся уникальными, особое место занимают коллекции выдающихся деятелей культуры. В каталоге "Театральная жизнь Баку", состоящем из семи разделов, представлено 870 экспонатов. Каждый раздел объединяет материалы отдельных театров и самодельных театральных коллективов, действовавших в начале XX века. Музей продолжает собирать материалы по истории театра.

Редакционная коллегия:

Ариф Гашимов, Иса Габиббейли, Дильгам Тагиев, Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев, Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев, Адиль Гарибов, Фикрет Алиев, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001, ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Газета набирается в редакции и печатается в издательстве "СБС". Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000